

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ
ΤΜΗΜΑ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΑΙ
ΤΡΑΠΕΖΙΚΗΣ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ
ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΣΤΗ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ
ΓΙΑ ΣΤΕΛΕΧΗ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ
ΘΕΜΑ: ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟΣ ΚΙΝΔΥΝΟΣ ΣΤΑ ΠΙΣΤΩΤΙΚΑ ΙΔΡΥΜΑΤΑ
ΜΙΑ ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΚΑΙ ΝΟΜΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ
ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ: ΕΠΙΚΟΥΡΟΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΜΠΕΝΟΣ
ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ: ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ Φ. ΠΑΣΣΑ

ΑΘΗΝΑ

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 2002

Εξεταστική Επιτροπή:
Εμμανουήλ Τσιριτάκης, Αναπληρωτής Καθηγητής
Αλέξανδρος Μπένος, Επίκουρος Καθηγητής
Δημήτριος Κυριαζής, Λέκτορας

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Αντικείμενο διπλωματικής εργασίας.

Αντικείμενο της παρούσας μελέτης είναι ο λειτουργικός κίνδυνος στα Πιστωτικά Ιδρύματα, θέμα που έχει απασχολήσει, ιδιαίτερα τα τελευταία χρόνια, τον χρηματοπιστωτικό τομέα. Πρόσφατα δε, οι εποπτικές αρχές κινητοποιήθηκαν προκειμένου να σχεδιασθούν διαδικασίες για την ένταξή του λειτουργικού κινδύνου στο πλαίσιο εκείνων των κινδύνων για τους οποίους γίνεται ιδιαίτερη πρόβλεψη με σκοπό την πληρέστερη θωράκιση του τραπεζικού χώρου.

Υπό το πρίσμα αυτών των εξελίξεων θα επιχειρήσουμε κατ' αρχήν να μελετήσουμε τη φύση του λειτουργικού κινδύνου προσδιορίζοντάς τον, να καταγράψουμε πρακτικές για τη διαχείρισή και την εποπτεία του, να περιγράψουμε μεθοδολογίες μέτρησης και να σκιαγραφήσουμε τη διαδικασία συλλογής πληροφοριών, που θα μας διευκολύνει στην πληρέστερη κατανόησή του και την αποτελεσματικότερη διαχείρισή του. Τέλος θα προσπαθήσουμε να κατηγοριοποιήσουμε τα φαινόμενα λειτουργικού κινδύνου και να σχηματίσουμε το νομοθετικό πλαίσιο παραθέτοντας κάποιες διατάξεις και σχετικά κείμενα νομολογίας.

Ευχαριστίες

Σε αυτό το σημείο θα ήθελα να ευχαριστήσω τους Καθηγητές του Τμήματος Χρηματοοικονομικής και Τραπεζικής Διοικητικής του Πανεπιστημίου Πειραιά, που με μύησαν στο χώρο της χρηματοοικονομικής ανάλυσης και ιδιαίτερα τον επιβλέποντα την παρούσα εργασία Καθηγητή κ. Αλέξανδρο Μπένο, ο οποίος ήταν αρωγός και σύμβουλος στην προσπάθειά μου, καθώς και την Επιτροπή Εξέτασης για τον χρόνο που διέθεσε και την προσοχή που επέδειξε σε αυτή την εργασία.

Θα ήθελα, επίσης να εκφράσω τις ευχαριστίες μου στην οικογένειά μου για την υποστήριξη, που μου προσέφερε.

Οφείλω τέλος να ευχαριστήσω το Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο, που επένδυσε στην επιμόρφωσή μου.

Αικατερίνη Φ. Πασσά
Αθήνα, Ιανουάριος 2003

Περιεχόμενα

	Σελ.
Πρόλογος.	i
➤ Αντικείμενο διπλωματικής εργασίας.	i
➤ Ευχαριστίες.	i
Εισαγωγή: Διαχείριση κινδύνων στα πιστωτικά στα Χρηματοπιστωτικά Ιδρύματα..	1
Λειτουργικός Κίνδυνος.	4
1. Αναγκαιότητα μελέτης και αντιμετώπισης του λειτουργικού κινδύνου.	5
2. Οριοθέτηση του λειτουργικού κινδύνου.	8
Πρακτικές για τη Διαχείριση και εποπτεία του λειτουργικού κινδύνου.	8
1. Δημιουργία κατάλληλου περιβάλλοντος για τη διαχείριση του λειτουργικού κινδύνου.	8
➤ Ο ρόλος της Διοίκησης του Πιστωτικό Ιδρύματος.	9
➤ Ο ρόλος των στελεχών του Πιστωτικό Ιδρύματος.	10
➤ Ροή πληροφοριών.	11
2. Διαχείριση του κινδύνου (προσδιορισμός, μέτρηση, καταγραφή και έλεγχος).	16
3. Εποπτικές Αρχές.	18
➤ Λειτουργικός κίνδυνος – Εποπτεία (σε μορφή πίνακα).	19
4. Γνωστοποιήσεις.	19
Μεθοδολογίες μέτρησης.	20
1. Μέθοδος Βασικού Δείκτη (Basic Indicator Approach).	23
2. Τυποποιημένη Μέθοδος (Standardised Approach).	25
3. Μέθοδος της Εσωτερικής Μέτρησης (Internal Measurement Approach).	25
4. Μέθοδος Κατανομής Ζημιών (Loss Distribution Approach).	29
➤ Μοντέλο VaR.	35
Διαδικασία συλλογής στοιχείων.	35

Κατηγορίες φαινομένων λειτουργικού κινδύνου – Νομοθετικό πλαίσιο.	
➤ Περιστατικά λειτουργικών ζημιών προερχόμενα από το εσωτερικό του Οργανισμού (Internal Fraud).	37
➤ Περιστατικά λειτουργικών ζημιών που προκαλούνται από το εξωτερικό του Οργανισμού (External Fraud).	37
➤ Εργασιακές πρακτικές και ασφάλεια στο χώρο εργασίας (Employment Practices and Workplace Safety).	38 42
➤ Πελάτες, προϊόντα και επιχειρηματικές πρακτικές (Clients, Products and Business Practices).	42
➤ Ζημίες σε υλικά αγαθά (Damage to Physical assets).	42
➤ Διατάραξη των εργασιών και αποτυχία ή δυσλειτουργία των συστημάτων (Business Disruption and System Failures).	43
➤ Διαχείριση Διαδικασιών (Execution, Delivery and Process Management)	60
Νομολογία.	61
Πηγές: Βιβλιογραφία, αρθρογραφία, διευθύνσεις internet.	63

Παράρτημα : Επιτροπή της Βασιλείας
 Διαφάνειες παρουσίασης

ΕΙΣΑΓΩΓΗ: ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΚΙΝΔΥΝΩΝ ΣΤΑ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΑ ΙΔΡΥΜΑΤΑ

Από τα τέλη της δεκαετίας του 1970 μέχρι σήμερα, η μελέτη της Διαχείρισης Κινδύνων στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα εξελίχθηκε ταχύτατα.

Κύρια αίτια για αυτή την εξέλιξη ήταν:

- η σταδιακή υιοθέτηση του μοντέλου της ενιαίας αγοράς στον τομέα των επενδύσεων και οι διαρθρωτικές διαδικασίες της απελευθέρωσης των αγορών (deregulation), της παγκοσμιοποίησης (globalization) και της ελάχιστης εναρμόνισης (minimum harmonization),
- αύξηση ταχύτητας κυκλοφορίας των κεφαλαίων,
- αύξηση πολυπλοκότητας των χρηματοοικονομικών εργαλείων (π.χ. παράγωγα),
- χρήση της τεχνολογίας τόσο σε επίπεδο συναλλακτικών πρακτικών όσο και σε επίπεδο διαχείρισης κεφαλαίων.

Κάτω από αυτές τις συνθήκες δημιουργήθηκε η ανάγκη για τον σχεδιασμό ενός πλαισίου ελέγχου προκειμένου να προστατευθεί το παγκόσμιο χρηματοπιστωτικό σύστημα και η φερεγγυότητα των πιστωτικών ιδρυμάτων.

Οι πιέσεις που ασκήθηκαν σε εποπτικό επίπεδο από τις κατά τόπους αρχές, λόγω των προβλημάτων που πλέον παρουσιάζονταν ήταν η αφορμή για την εισαγωγή μεθόδων Διαχείρισης Κινδύνων. Αναλυτικότερα:

Τη δεκαετία του 1970: Η αύξηση των πτωχεύσεων σε Πιστωτικά Ιδρύματα των ΗΠΑ, κυρίως λόγω έλλειψης σωστής διαχείρισης του δανειακού χαρτοφυλακίου τους, οδήγησε τις εποπτικές αρχές στην εισαγωγή του θεσμού των Κεφαλαιακών Απαιτήσεων για την αντιμετώπιση του πιστωτικού κινδύνου (Credit Risk).

Εκείνη τη δεκαετία τέθηκε ο ακρογωνιαίος λίθος της τραπεζικής εποπτείας, που είναι η Κεφαλαιακή Επάρκεια (Capital Adequacy), η οποία έχει σαν στόχο να θέσει ένα ελάχιστο επίπεδο ιδίων κεφαλαίων, που απαιτούνται να έχει κάθε Πιστωτικό Ίδρυμα σε συνάρτηση με τον πιστωτικό κίνδυνο που αναλαμβάνει. Για πρώτη φορά το ύψος των ιδίων κεφαλαίων συνδέεται με τον πιστωτικό κίνδυνο.

Ο «συντελεστής του Cooke» (Cooke Ratio) καθιερώνεται το 1988 για την αντιμετώπιση του πιστωτικού κινδύνου.

Στην Ελλάδα, η ΠΔΤΕ 2054/1992 καθιέρωσε τον Συντελεστή Φερεγγυότητας, που ορίστηκε ως ο λόγος των ιδίων κεφαλαίων του Πιστωτικού Ιδρύματος προς τα στοιχεία του ενεργητικού και τα εκτός ισολογισμού στοιχεία «σταθμισμένα κατά τον κίνδυνό τους». Ελάχιστη τιμή του Συντελεστή ορίστηκε το ποσοστό 8% και σχεδιάστηκε ώστε να καλύπτει τον κίνδυνο από μη εκπλήρωση της υποχρέωσης του αντισυμβαλλομένου σε όλες τις μορφές (π.χ. χορηγήσεις, εγγυητικές επιστολές, πιστώσεις έναντι φορτωτικών, συμβάσεις επί επιτοκίων και τιμών συναλλάγματος)

Τη δεκαετία του 1980 : Η μεταβλητότητα στις παραμέτρους της αγοράς χρήματος και συναλλάγματος προκάλεσε αρνητικές επιπτώσεις στην κερδοφορία των Πιστωτικών Ιδρυμάτων αλλά και χρεοκοπία ενός αριθμού στεγαστικών Τραπεζών στις ΗΠΑ (Savings and Loans Institutions, S&L).

Προκειμένου να αντιμετωπισθεί η νέα αυτή κρίση, οι Εποπτικές Αρχές επέκτειναν την εφαρμογή των κεφαλαιακών απαιτήσεων και στον κίνδυνο αγοράς (Market Risk) με την επιβολή του Δείκτη Κεφαλαιακής Επάρκειας (Capital Adequacy Directive Ratio, CAD).

Για τον υπολογισμό του, που ακολουθεί τις γενικές αρχές του παλαιότερου Συντελεστή Φερεγγυότητας, προστέθηκαν στον παρονομαστή, εκτός του σταθμισμένου ενεργητικού και στοιχεία από το χαρτοφυλάκιο συναλλαγών, ώστε να συμπεριλαμβάνεται και ένα ποσό που θα αντιπροσωπεύει τον κίνδυνο αγοράς πέραν του ήδη υπάρχοντος πιστωτικού κινδύνου.

Η ΠΔΤΕ 2397/1996 καθορίζει τους συντελεστές στάθμισης και τις μεθόδους, που τα Πιστωτικά Ιδρύματα επιβάλλεται να χρησιμοποιούν. Η εποπεία του κινδύνου αγοράς αποδείχθηκε ωστόσο πιο περίπλοκη διότι ενέχει συχνά το λάθος της «διπλής μέτρησης του κινδύνου» καθώς αγνοείται ο βασικότερος τρόπος αντιμετώπισης του κινδύνου σε ένα εμπορικό χαρτοφυλάκιο, που είναι η διαφοροποίησή του. Δεν αναγνωρίζονταν δηλαδή το στοιχείο της υψηλής αρνητικής συσχέτισης που μπορεί να παρουσίαζαν κάποια αξιόγραφα του ίδιου χαρτοφυλακίου.

Προκειμένου να καλυφθεί αυτό το κενό η Επιτροπή της Βασιλείας με τη Νέα της Συνθήκη το 1996 (New Basel Accord) επέτρεψε στα Πιστωτικά Ιδρύματα να χρησιμοποιούν εσωτερικά μοντέλα βασισμένα στη μεθοδολογία της Μέγιστης Δυνητικής Ζημίας (Value at Risk, VaR) για τον υπολογισμό του κινδύνου αγοράς του χαρτοφυλακίου και των αντίστοιχων κεφαλαιακών απαιτήσεων.

Η Συνθήκη αυτή έγινε νόμος στις περισσότερες Ευρωπαϊκές Χώρες τον Ιούνιο του 1998, ενώ στην Ελλάδα ψηφίσθηκε πρόσφατα, με το Ν.2937/2001.

Τη δεκαετία του 1990: Η εμφάνιση περιπτώσεων καταστροφικών ζημιών σε Πιστωτικά Ιδρύματα από ατέλειες του πλαισίου λειτουργίας τους (το σκάνδαλο της BCCI το 1991, η πτώχευση της βρετανικής τράπεζας Barings το 1995) δημιούργησαν την ανάγκη διαχείρισης του λειτουργικού κινδύνου (operational risk), που έχει πρόσφατα δρομολογηθεί.

Παρατηρούμε, επομένως, ότι η εφαρμογή της Διαχείρισης Κινδύνων στα Πιστωτικά Ιδρύματα και τις Επενδυτικές Επιχειρήσεις καθιερώνεται, με χρονική υστέρηση, βάσει πλαισίου κανόνων ελάχιστης εναρμόνισης αναφορικά με την κεφαλαιακή επάρκεια.

ΔΕΚΑΕΤΙΑ 1980	ΔΕΚΑΕΤΙΑ 1990	ΔΕΚΑΕΤΙΑ 2000
ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΣ ΑΓΟΡΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΣ ΑΓΟΡΑΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟΣ
Διαχείριση Πιστωτικού Κινδύνου	Διαχείριση Χρηματοοικονομικού Κινδύνου	Ολοκληρωμένη Διαχείριση Κινδύνων

ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟΣ ΚΙΝΔΥΝΟΣ

1. Αναγκαιότητα μελέτης και αντιμετώπισης του λειτουργικού κινδύνου

Οι εξελίξεις στις αγορές, που οπωσδήποτε επηρέασαν και τον χρηματοπιστωτικό τομέα, δημιουργώντας την ανάγκη για την εισαγωγή πολύπλοκων πρακτικών και δραστηριοτήτων καθώς και η χρήση της υψηλής τεχνολογίας για την υποστήριξη τους, προκάλεσαν ποικίλους και πολυσύνθετους κινδύνους, που δεν θα μπορούσαν να ενταχθούν στα πλαίσια του πιστωτικού κινδύνου ή του κινδύνου αγοράς, δεδομένου ότι οφείλονταν σε λειτουργικά λάθη. Για παράδειγμα:

- Η πλημμελής χρήση της υψηλής τεχνολογίας μπορεί να μετατρέψει τον κίνδυνο ενός απλού διαδικαστικού λάθους σε κίνδυνο κατάρρευσης του συστήματος, όσο μεγαλύτερη είναι η εξάρτηση των λειτουργιών ενός Πιστωτικού Ιδρύματος από αυτό.
- Το ηλεκτρονικό εμπόριο εισάγει κινδύνους, όπως περιπτώσεις απάτης ή θέματα ασφάλειας συστημάτων, που δεν έχουν ακόμη μελετηθεί επαρκώς.
- Η βιωσιμότητα των νέων ενοποιημένων συστημάτων έχει δοκιμασθεί έντονα με τις συγχωνεύσεις, συνενώσεις ή διασπάσεις εταιριών.
- Η ανάγκη διατήρησης διαρκούς ελέγχου υψηλής ποιότητας στην εσωτερική λειτουργία και στα συστήματα υποστήριξης των Πιστωτικών Ιδρυμάτων που παρέχουν υπηρεσίες μεγάλου εύρους.
- Η εμφάνιση νέων μορφών κινδύνων κατά την υιοθέτηση τεχνικών - όπως τα πιστωτικά παράγωγα (*credit derivatives*), οι τιτλοποιήσεις στοιχείων ενεργητικού (*asset securitization*), οι εξασφαλίσεις και εγγυήσεις έναντι απαιτήσεων – για την μεταβίβαση και κάλυψη των Πιστωτικών Ιδρυμάτων από πιστωτικούς κινδύνους ή κινδύνους αγοράς.
- Η εμπλοκή τρίτων (εξωτερικών συνεργατών) στις λειτουργίες του Πιστωτικού Ιδρύματος, μετριάζει κάποιους κινδύνους δημιουργεί ωστόσο άλλους.

Οι κίνδυνοι αυτοί, που ελλοχεύουν σε κάθε δραστηριότητα του Πιστωτικού Ιδρύματος και λόγω της φύσης τους μπορούν να μετατρέψουν ένα λειτουργικό λάθος σε θέμα μείζονος σημασίας για τη ομαλή ροή των εργασιών του Οργανισμού, δεν ήταν δυνατό να αφήσουν αδιάφορο τον τραπεζικό χώρο και τις εποπτικές αρχές αυτού.

2. Οριοθέτηση του λειτουργικού κινδύνου

Μέχρι πρόσφατα υπήρχε η θεώρηση, ότι τα είδη των κινδύνων, που δεν καλύπτονταν από τις δύο μεγάλες κατηγορίες κινδύνων (πιστωτικού, αγοράς) αποτελούσαν τον λειτουργικό κίνδυνο.

Μόλις τα τελευταία χρόνια οι εποπτικές αρχές και οι τράπεζες έχουν αναγνωρίσει την σημασία του λειτουργικού κινδύνου στην διαμόρφωση του προφίλ κινδύνου των χρηματοοικονομικών ιδρυμάτων.

Τον Ιούνιο του 1999 η Επιτροπή της Βασιλείας εξέδωσε ένα συμβουλευτικό κείμενο με τίτλο “A New Capital Adequacy Framework” (ένα νέο πλαίσιο για την κεφαλαιακή επάρκεια), αναθεωρημένα σχέδια του οποίου υποβλήθηκαν για σχολιασμό τον Ιανουάριο του 2001 με τίτλο “The New Basle Accord” (το νέο Σύμφωνο της Βασιλείας) και στη συνέχεια τον Σεπτέμβριο του 2001 με τίτλο “Working Paper on the Regulatory Treatment of Operational Risk”. Σημειώνεται ότι οι προτάσεις αναμένεται να οριστικοποιηθούν και να τεθούν σε εφαρμογή τον Ιανουάριο του 2005.

Η εφαρμογή του νέου πλαισίου, που προτείνεται από την Επιτροπή, στηρίζεται σε τρεις άξονες ή πυλώνες για την επέκταση της κεφαλαιακής εποπτείας:

1^{ος} Πυλώνας: Ελάχιστες κεφαλαιακές απαιτήσεις.

2^{ος} Πυλώνας: Εποπτικός έλεγχος.

3^{ος} Πυλώνας: Πειθαρχία της αγοράς.

Στο νέο πλαίσιο υπολογισμού κεφαλαιακών απαιτήσεων που προτείνεται από την Επιτροπή της Βασιλείας, γίνεται για πρώτη φορά αναφορά στο λειτουργικό κίνδυνο και προβλέπονται ξεχωριστές κεφαλαιακές απαιτήσεις για την αντιμετώπισή του. Γίνεται επομένως σαφές ότι η Επιτροπή προτρέπει τα Πιστωτικά Ιδρύματα να αναπτύξουν μεθόδους για την συγκέντρωση στοιχείων σχετικών με τη διαχείριση του λειτουργικού κινδύνου.

Παράλληλα με το νέο εποπτικό πλαίσιο, γίνεται ένα σημαντικό βήμα με την απόδοση ενός ορισμού για το λειτουργικό κίνδυνο, οποίος ύστερα από τις τελευταίες διορθώσεις έχει ως εξής :

“operational risk is the risk of loss resulting from inadequate or failed internal processes, people and systems or from external events”

ή στην Ελληνική γλώσσα:

«ο λειτουργικός κίνδυνος αφορά απώλειες, που είναι αποτέλεσμα προβληματικών εσωτερικών διαδικασιών και συστημάτων, ανθρώπινης συμπεριφοράς, ή εξαιτίας άλλων εξωτερικών παραγόντων»

Σημειώνεται ότι ο παραπάνω ορισμός, που επιχειρείται από την Επιτροπή περιλαμβάνει μεν τους νομικούς κινδύνους (legal risk), δεν περιλαμβάνει όμως τους κινδύνους στρατηγικής (strategic), φήμης (reputation) καθώς και τους συστηματικούς (systemic).

Παρατηρούμε ότι ο ορισμός επικεντρώνεται στα αίτια του λειτουργικού κινδύνου. Ενδιαφέρεται δηλαδή κυρίως για τον προσδιορισμό των αιτιών και αποδίδει την δυσλειτουργία στον άνθρωπο, τις διαδικασίες, τα συστήματα και τέλος τους εξωτερικούς παράγοντες. Επμένει δε στα αίτια προκειμένου να δημιουργήσει μία ομοιομορφία, που θα διευκολύνει στη πειθαρχία της αγοράς σε σχέση με τη διαχείριση του κινδύνου.

Επειδή, ο ορισμός περιέχει αρκετά γενικές περιγραφές, γι’ αυτό ίσως θα ήταν σκόπιμο να δοθούν ενδεικτικά παραδείγματα περιπτώσεων απωλειών, που εντάσσονται σύμφωνα με την Επιτροπή της Βασιλείας στην κατηγορία του λειτουργικού κινδύνου:

- Ζημίες από τη μείωση της αξίας του ενεργητικού λόγω κλοπής, απάτης, μη εξουσιοδοτημένης ενέργειας, καθώς και ζημίες πιστωτικές ή αγοράς που προέρχονται από περιστατικά λειτουργικού κινδύνου.

- Απώλειες λόγω διαχειριστικών σφαλμάτων, όπως για παράδειγμα η διαβίβαση εντολής πληρωμής σε λανθασμένο αποδέκτη.
- Ζημίες ή ποινές από καταδικαστικές αποφάσεις, ύστερα από προσφυγή των πελατών (καταβολή κεφαλαίου ή /και τόκων ως αποζημίωση).
- Δικαστικά έξοδα ή διακανονισμοί.
- Ποινές λόγω μη συμμόρφωσης με ισχύοντα εποπτικά και νομοθετικά πλαίσια.
- Φυσικές καταστροφές, σεισμοί, πυρκαγιές κλπ.
- Προβληματική λειτουργία τεχνικού εξοπλισμού.

Στο σχήμα που ακολουθεί επιχειρούμε να δώσουμε ένα παράδειγμα λειτουργικού κινδύνου και να το τοποθετήσουμε σε σχέση και με τους υπόλοιπους κινδύνους.

ΔΙΑΦΟΡΑ ΚΙΝΔΥΝΩΝ (ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟΥ / ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΥ & ΑΓΟΡΑΣ)			
ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ:	ΕΙΔΟΣ ΚΙΝΔΥΝΟΥ		
ΤΟ ΠΡΟΪΟΝ	Πιστωτικός	Αγοράς	Σε σχέση με το προϊόν
ΤΙΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ	ΓΚΡΙΖΑ ΠΕΡΙΟΧΗ ΚΙΝΔΥΝΩΝ ΠΟΥ ΔΥΣΚΟΛΑ ΚΑΤΗΓΟΡΙΟΠΟΙΟΥΝΤΑΙ		
	Λειτουργικός		

Παράδειγμα:
Εάν για τη τιμολόγηση προϊόντος χρησιμοποιηθούν λάθος παράμετροι, η αποτυχία μπορεί να θεωρηθεί:

- πιστωτικός κίνδυνος, διότι ο αντισυμβαλλόμενος αθέτησε την υποχρέωσή του
- λειτουργικός κίνδυνος, διότι χρησιμοποιήθηκε λανθασμένη μεθοδολογία.

ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΚΑΙ ΕΠΟΠΤΕΙΑ ΤΟΥ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ

Μελετώντας τη φύση του λειτουργικού κινδύνου διαπιστώνουμε ότι η διαχείρισή του διαφέρει ως προς την διαπίστωση των αποτελεσμάτων της σε σχέση με τη διαχείριση άλλων κινδύνων, καθώς δεν είναι εύκολο να καταγραφεί η επιτυχία της, και να εκτιμηθεί το κέρδος που έχει το Πιστωτικό Ίδρυμα από την υιοθέτηση πρακτικών διαχείρισης του κινδύνου αυτού, δεδομένου ότι εάν οι πρακτικές της ενυπάρχουν στη φυσική ροή της επιχειρηματικής δραστηριότητας, τελικώς αποτρέπεται η εκδήλωση του ζημιογόνου συμβάντος. Ωστόσο, είναι βέβαιο ότι η σύγκριση με παλαιότερα στοιχεία λειτουργικού κινδύνου θα μας δείξει την αποτελεσματικότητα της διαχείρισής του.

Στη συνέχεια θα παρουσιάσουμε κάποιες απαραίτητες αρχές για τη διαχείριση του λειτουργικού κινδύνου, όπως αυτές προτείνονται από την Επιτροπή της Βασιλείας.

1. Δημιουργία κατάλληλου περιβάλλοντος για τη διαχείριση του λειτουργικού κινδύνου.

➤ Ο ρόλος της Διοίκησης του Πιστωτικού Ιδρύματος.

Η Διοίκηση θα πρέπει να είναι ενήμερη για τις κατηγορίες λειτουργικού κινδύνου, που αντιμετωπίζει το Πιστωτικό Ίδρυμα. Θα αποφασίζει για το ποιες από αυτές τις κατηγορίες θα μεταφέρονται σε εξωτερικούς φορείς και ποιες θα αντιμετωπίζονται με εσωτερικές διαδικασίες. Θα είναι εκείνη που θα εγκρίνει τη στρατηγική και το πλαίσιο διαδικασιών, που θα εφαρμοσθούν για τη διαχείριση του λειτουργικού κινδύνου, ανάλογα με τις δραστηριότητες, που έχουν αναπτυχθεί και με την έκθεση του Ιδρύματος στο συγκεκριμένο είδος κινδύνου.

Σε τακτά χρονικά διαστήματα, η Διοίκηση, θα πρέπει να επανεξετάζει και να εγκρίνει εκ νέου τη στρατηγική που ακολουθείται, προκειμένου να διαπιστώσει την επάρκειά της έναντι των νέων κατηγοριών λειτουργικού κινδύνου, που τυχόν εμφανίσθηκαν στην αγορά και προκειμένου να ενσωματώσει στις διαδικασίες που ήδη ακολουθούνται τις καινοτομίες που έχουν γίνει στον τραπεζικό χώρο σχετικά με το θέμα.

Τέλος, η Διοίκηση θα πρέπει να συστήσει (εάν δεν υπάρχει ήδη) μία επιτροπή, που θα λειτουργεί ως ανεξάρτητο όργανο και θα διεξάγει τακτικούς οικονομικούς ελέγχους, προκειμένου να διαπιστώσει την εύρυθμη λειτουργία του Οργανισμού και την επίτευξη του στόχου για την καταπολέμηση φαινομένων λειτουργικού κινδύνου. Η επιτροπή αυτή, θα πρέπει να αναφέρεται απευθείας στη Διοίκηση.

➤ Ο ρόλος των στελεχών του Πιστωτικού Ιδρύματος.

Τα ανώτερα στελέχη θα είναι υπεύθυνα για την εφαρμογή της στρατηγικής διαχείρισης του λειτουργικού κινδύνου, που έχει εγκριθεί από τη Διοίκηση.

Συνεπώς, τα ανώτερα στελέχη του Οργανισμού βάσει αυτής της έγκρισης, θα πρέπει να προχωρήσουν, κατ' αρχήν, στον σχεδιασμό τακτικής, μηχανισμών και

διαδικασιών διαχείρισης του κινδύνου για όλα τα προϊόντα, τις δραστηριότητες και τα συστήματα του Πιστωτικού Ιδρύματος, που βρίσκονται στην αρμοδιότητά τους. Θα είναι υπεύθυνοι για την υλοποίηση του σχεδιασμού αυτού, καθώς και για την επιβεβαίωση της εφαρμογής και της επιτυχούς λειτουργίας του.

Στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων τους, επίσης, θα πρέπει να βεβαιώσουν τη Διοίκηση ότι οι Τραπεζικές δραστηριότητες διεξάγονται από επαρκώς εκπαιδευμένο και με κατάλληλα προσόντα προσωπικό, που διαθέτει την ανάλογη εμπειρία και ικανότητα.

Θα πρέπει δε να φροντίσουν ώστε οι υπάλληλοι να είναι ενημερωμένοι τόσο για το αντικείμενό τους όσο και για τις ειδικότερες υποχρεώσεις τους σε σχέση με τον λειτουργικό κίνδυνο.

Επίσης, μέλημά τους θα είναι η διατήρηση της ανεξαρτησίας του προσωπικού, που θα είναι επιφορτισμένο με την καταγραφή των περιστατικών λειτουργικού κινδύνου και την εφαρμογή της στρατηγικής αντιμετώπισής του.

Ευθύνη των ανώτερων στελεχών του Πιστωτικού Ιδρύματος θα είναι επίσης η επιβεβαίωση ότι η επιβολή κυρώσεων στο προσωπικό θα είναι ανάλογη με την στρατηγική, που ακολουθείται για την αντιμετώπιση του λειτουργικού κινδύνου. Οποσδήποτε η επιβολή κυρώσεων σε μη ενημερωμένο προσωπικό ή αντίθετα η επιβράβευση υπαλλήλων, που παρεκκλίνουν της στρατηγικής που ακολουθείται, εξασθενούν τον στόχο της επιτυχούς διαχείρισης του κινδύνου.

Τέλος τα στελέχη θα πρέπει να επιδείξουν ιδιαίτερη προσοχή στη τήρηση διαδικασιών που έχουν υιοθετηθεί από τις Τράπεζες για την ασφάλεια συστημάτων υψηλής τεχνολογίας, που υποστηρίζουν μεγάλο όγκο συναλλαγών. Το προσωπικό, που είναι υπεύθυνο για τον χειρισμό αυτών των συστημάτων θα πρέπει να είναι άρτια ενημερωμένο τόσο για την ορθή χρήση όσο και για τους κινδύνους, που ενυπάρχουν.

➤ **Ροή πληροφοριών.**

Σημαντική προϋπόθεση για την αποτελεσματική εγκατάσταση και διατήρηση του πλαισίου για τη διαχείριση του λειτουργικού κινδύνου σε ένα Πιστωτικό Ίδρυμα είναι η ροή πληροφοριών.

Τόσο η Διοίκηση όσο και τα ανώτερα στελέχη του Οργανισμού θα πρέπει να κάνουν ευρέως γνωστό ότι η διαχείριση του λειτουργικού κινδύνου αποτελεί βασική επιδίωξη.

Η αναλυτική ροή πληροφοριών επιτρέπει στη Διοίκηση να παρακολουθεί τους φορείς που έχουν αναλάβει τη υλοποίηση της στρατηγικής διαχείρισης του κινδύνου και να ελέγχει εάν έχει επιτευχθεί ο στόχος.

Τα ανώτερα στελέχη θα πρέπει να μεταδίδουν στο προσωπικό τις αρχές και τις υποχρεώσεις για την αποτελεσματική διαχείριση του κινδύνου και να διατηρούν κανάλι επικοινωνίας προκειμένου να διαπιστώνουν ότι αυτές έχουν γίνει κατανοητές και εφαρμόζονται

Ιδιαίτερα σημαντική είναι η αποτελεσματική επικοινωνία και η συνεργασία των διαχειριστών του λειτουργικού κινδύνου με εκείνους που διαχειρίζονται τον πιστωτικό και τον κίνδυνο της αγοράς, καθώς και με εκείνα τα τμήματα που έχουν αναλάβει την εξεύρεση εξωτερικών υπηρεσιών, όπως ασφάλειες ή συμφωνίες για την ανάθεση λειτουργιών του Πιστωτικού Ιδρύματος σε ανεξάρτητες εταιρείες (outsourcing).

Τακτικές αναφορές σχετικά με το θέμα της διαχείρισης του λειτουργικού κινδύνου θα πρέπει να συντάσσονται έτσι ώστε τα ανώτερα στελέχη να είναι σε θέση να διαπιστώνουν την επάρκεια των μέτρων ενώ σε αντίθετη περίπτωση να ενεργοποιούν έγκαιρα διορθωτικούς μηχανισμούς και παράλληλα να διευκολύνεται η Διοίκηση στην επίβλεψη του συνολικού έργου.

Οι αναφορές αυτές θα πρέπει να έχουν σαν σκοπό την βελτίωση της στρατηγικής που ακολουθείται αλλά και την εισαγωγή νέων πρακτικών. Συνεπώς πέραν των οικονομικών στοιχείων και την μνεία για τον βαθμό τήρησης των διαδικασιών θα πρέπει να παρουσιάζουν πληροφορίες που θα προέρχονται από την αγορά σχετικά με γεγονότα και συνθήκες που θα επηρεάσουν τις αποφάσεις του Ιδρύματος για τις πρακτικές διαχείρισης του λειτουργικού κινδύνου.

2. Διαχείριση του κινδύνου (προσδιορισμός, μέτρηση, καταγραφή και έλεγχος).

- Οι Τράπεζες θα πρέπει να εντοπίσουν και να προσδιορίσουν τον λειτουργικό κίνδυνο, που ενυπάρχει σε κάθε τύπο προϊόντος, δραστηριότητας, διαδικασίας και

συστήματος, όπως επίσης θα πρέπει να βεβαιωθούν ότι έχουν μελετηθεί με κάθε λεπτομέρεια για το θέμα αυτό και τα νέα προϊόντα, οι δραστηριότητες, οι διαδικασίες και τα συστήματα που πρόκειται να εισαχθούν.

Η διαδικασία αυτή είναι εξαιρετικής σημασίας, δεδομένου ότι σε αυτή θα στηριχθούν στη συνέχεια οι μετρήσεις, οι παρατηρήσεις και ο έλεγχος του λειτουργικού κινδύνου.

Ο προσδιορισμός του λειτουργικού κινδύνου περιλαμβάνει δύο φάσεις. Στην πρώτη φάση θα συγκεντρωθούν εσωτερικές πληροφορίες, σχετικά με την πολυπλοκότητα της δομής του Πιστωτικού Ιδρύματος, τη φύση των δραστηριοτήτων, την ποιότητα του προσωπικού, τις αλλαγές του Οργανισμού και τις μεταβολές του προσωπικού. Στη δεύτερη φάση θα μελετηθούν εξωτερικοί παράγοντες, όπως οι μεταβολές στις οικονομικές συνθήκες, αλλαγές στον χώρο των Τραπεζών και οι τεχνολογικές εξελίξεις, που μπορεί να επηρεάσουν τους στόχους του Οργανισμού.

Στην διαδικασία εντοπισμού και προσδιορισμού του λειτουργικού κινδύνου περιλαμβάνεται και η εκτίμηση σχετικά με το ποιες κατηγορίες του είναι επιδεκτικές ελέγχου.

Υπάρχει μία σειρά μεθόδων που μπορεί να χρησιμοποιηθεί από την Τράπεζα για την αναγνώριση του λειτουργικού κινδύνου:

(α) Εσωτερική εκτίμηση κινδύνου. Η Τράπεζα υπολογίζει των όγκο των εργασιών της σε σχέση με τις περιπτώσεις λειτουργικού κινδύνου, ελέγχοντας έτσι τα ισχυρά και τα αδύναμα σημεία του συστήματος.

(β) Χαρτογράφηση του κινδύνου. Σε αυτή τη διαδικασία οι δραστηριότητες, οι λειτουργίες του Οργανισμού ή οι διαδικασίες χαρτογραφούνται σύμφωνα με τον κίνδυνο που αντιμετωπίζουν, έτσι ώστε να εντοπισθούν τα σημεία που χρειάζονται ιδιαίτερη προσοχή.

(γ) Δείκτες. Στηρίζονται σε στατιστικά στοιχεία που επιτρέπουν την εκτίμηση της θέσης του Ιδρύματος. Οι δείκτες αυτοί θα πρέπει να επανεξετάζονται περιοδικά και να ενημερώνονται για τις τυχόν αλλαγές, που σημειώνονται. Ενδεικτικά αναφέρουμε ότι οι δείκτες αυτοί μπορεί να παρουσιάζουν τον αριθμό των συναλλαγών που απέτυχαν, την συχνότητα και την βαρύτητα λαθών ή παραλείψεων.

(δ) Καθορισμός ορίων. Η μέθοδος στηρίζεται σε δείκτες, οι οποίοι εάν περάσουν ένα συγκεκριμένο επίπεδο θα ενημερώνουν για πιθανή δυσλειτουργία του συστήματος και θα ενεργοποιούν διορθωτικές διαδικασίες.

(ε) Δελτίο αποτελεσμάτων. Θα επιτρέπει τη μετατροπή ποιοτικών αποτελεσμάτων σε ποσοτικά συμπεράσματα, έτσι ώστε να μεταφέρεται το βάρος της διαχείρισης του κινδύνου ανάλογα την αποτελεσματικότητα που παρουσιάζεται.

- Οι Τράπεζες θα πρέπει να υιοθετήσουν τις απαραίτητες διαδικασίες για τη μέτρηση του λειτουργικού κινδύνου.

Η μέθοδος μέτρησης θα πρέπει να είναι ανάλογη με το προφίλ κινδύνου του Πιστωτικού Ιδρύματος και θα πρέπει να υποστηρίζεται από εκπαιδευμένο προσωπικό και συστήματα κατάλληλα για την αναγνώριση των περιστατικών λειτουργικού κινδύνου και συγκέντρωση πληροφοριών, που θα αποτελέσουν τη βάση δεδομένων.

Από τη μέτρηση του λειτουργικού κινδύνου θα πρέπει να προκύπτουν συμπεράσματα τόσο για τη πιθανότητα εκδήλωσης ενός φαινομένου λειτουργικού κινδύνου όσο και για τη πιθανή έκταση της ζημίας.

- Οι Τράπεζες θα πρέπει να εφαρμόσουν ένα πλαίσιο οργάνωσης, που τους επιτρέπει να καταγράφουν, σε συνεχή βάση, την έκθεση στον λειτουργικό κίνδυνο και τα ζημιογόνα συμβάντα.

Με αυτό τον τρόπο θα είναι σε θέση να εντοπίζουν και να διορθώνουν ελλείψεις της στρατηγικής και των διαδικασιών της διαχείρισης. Η άμεση διάγνωση των ατελειών του συστήματος μπορεί να έχει επίδραση στη βαρύτητα των ζημιογόνων συμβάντων.

Η συχνότητα των παρατηρήσεων πρέπει να είναι ανάλογη της φύσης των κινδύνων καθώς και των αλλαγών στο επιχειρησιακό περιβάλλον. Η καταγραφή των παρατηρήσεων θα είναι πιο αποτελεσματική εάν το σύστημα εσωτερικού ελέγχου είναι ενιαίο για όλο το Πιστωτικό Ίδρυμα και παράγει σε τακτικά χρονικά διαστήματα αναφορές. Τα συμπεράσματα θα πρέπει να αναφέρονται στη Διοίκηση, μαζί με την αξιολόγηση για τον βαθμό τήρησης της στρατηγικής, που έχει υιοθετηθεί.

- Οι Τράπεζες θα πρέπει να έχουν δημιουργήσει μηχανισμούς ελέγχου και άμβλυνσης του λειτουργικού κινδύνου.

Οι μηχανισμοί αυτοί θα εφαρμοσθούν σε κινδύνους τους οποίους έχει ήδη εντοπίσει και αναγνωρίσει η Τράπεζα. Για όσους είναι επιδεκτικοί ελέγχου ο Οργανισμός θα πρέπει να αποφασίσει σε ποιο βαθμό θα τους έχει υπό έλεγχο ή θα χρησιμοποιήσει άλλα μέσα για να τους διαχειριστεί ή ακόμη θα επιτρέψει απλά την ύπαρξή τους. Για εκείνους που δεν είναι επιδεκτικοί ελέγχου θα πρέπει επίσης να αποφασίσει εάν θα τους αποδεχθεί ή θα προχωρήσει στην ακύρωση ή ελάττωση των εμπλεκόμενων δραστηριοτήτων.

Οι Τράπεζες θα πρέπει να προχωρήσουν στην καταγραφή των εσωτερικών διαδικασιών που αφορούν τον λειτουργικό κίνδυνο, έτσι ώστε βάσει αυτού του κειμένου να μπορούν να διαπιστώσουν την εφαρμογή των εγκεκριμένων διαδικασιών και τον βαθμό συμμόρφωσης σε όλα τα επίπεδα και τις δραστηριότητες του Οργανισμού.

Προκειμένου να είναι πιο αποτελεσματικές οι διαδικασίες εσωτερικού ελέγχου θα πρέπει να ενταχθούν στην κανονική ροή των εργασιών και να αφορούν όλες τις

βαθμίδες του προσωπικού. Με αυτό τον τρόπο υπάρχει πιο άμεση αντίδραση σε τυχόν αλλαγές συνθηκών και θα αποφεύγονται περιττά έξοδα.

Ένα αποτελεσματικό σύστημα εσωτερικού ελέγχου πρέπει να προβλέπει την διάκριση καθηκόντων. Επίσης σε καμία περίπτωση δεν θα πρέπει να επιτρέπει την ανάθεση καθηκόντων σε πρόσωπα ή ομάδες, με τρόπο ώστε να προκαλείται σύγκρουση συμφερόντων. Κάτι τέτοιο θα μπορούσε για παράδειγμα να δημιουργήσει συνθήκες για την απόκρυψη ζημιών, λαθών ή αντικανονικών ενεργειών.

Οι Τράπεζες θα πρέπει, επίσης, να εκτιμήσουν το κόστος και τις ωφέλειες εναλλακτικών μεθόδων άμβλυνσης του λειτουργικού κινδύνου και να χρησιμοποιήσουν τις πλέον κατάλληλες. Ωστόσο είναι απαραίτητο να σημειωθούν τα εξής: (α) η χρήση εναλλακτικών μεθόδων θα πρέπει να είναι συμπληρωματική και όχι σε αντικατάσταση των διαδικασιών εσωτερικού ελέγχου, με την βοήθεια των οποίων κατ' αρχήν επιτυγχάνεται η έγκαιρη επέμβαση και διόρθωση των αιτίων λειτουργικού κινδύνου,

(β) θα πρέπει να εξασφαλισθεί ότι η χρήση αυτών των μεθόδων θα μειώσει πραγματικά τον κίνδυνο και όχι απλά θα τον μεταφέρει σε κάποιο άλλο επίπεδο και (γ) θα πρέπει να εξετάζονται με επιμέλεια οι δραστηριότητες, η εμπειρία και ο επαγγελματισμός των πιθανών εξωτερικών συνεργατών, όπως επίσης θα πρέπει να μελετώνται με σχολαστικότητα οι όροι των συμβάσεων που τυχόν θα συναφθούν για την παροχή υπηρεσιών από, εξωτερικούς και ανεξάρτητους από την Τράπεζα, φορείς.

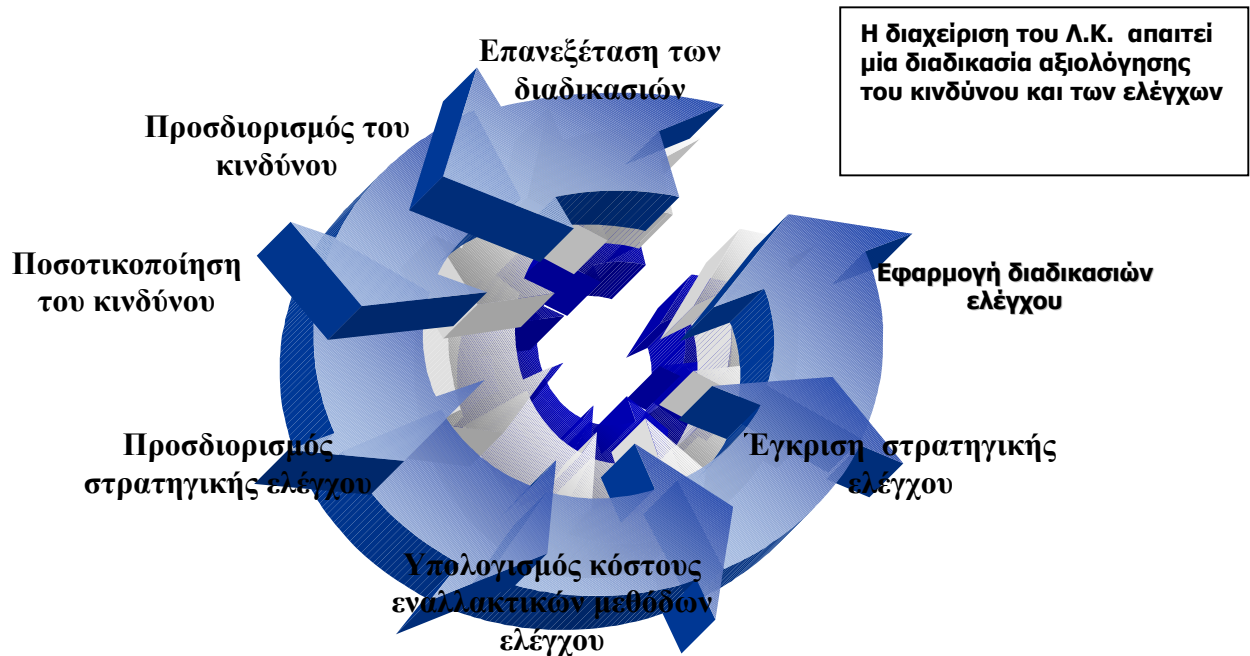
Στο πλαίσιο των εναλλακτικών μεθόδων άμβλυνσης του λειτουργικού κινδύνου βρίσκονται σύγχρονα προγράμματα ασφαλειών, που έχουν δημιουργηθεί και σύμφωνα με τα οποία το Πιστωτικό Ίδρυμα μπορεί να αποζημιωθεί έναντι ζημιών λειτουργικού κινδύνου (λειτουργικά λάθη και παραλείψεις, καταστροφή τίτλων, απάτη, φυσικές καταστροφές) και ειδικά για περιπτώσεις που έχουν μικρή πιθανότητα να συμβούν, αλλά εάν συμβούν παρουσιάζουν μεγάλη βαρύτητα από την άποψη των ζημιών που θα προκαλέσουν.

Στον ίδιο χώρο των εναλλακτικών μεθόδων άμβλυνσης του λειτουργικού κινδύνου μπορούν επίσης να ενταχθούν και οι επενδύσεις σε συστήματα υψηλής τεχνολογίας.

Ωστόσο, οι Τράπεζες θα πρέπει να γνωρίζουν ότι η αυτοματοποίηση μπορεί να μετατρέψει ένα συχνό αλλά μικρό πρόβλημα σε σπάνιο αλλά εξαιρετικά σοβαρό. Επίσης ένα άλλο μειονέκτημα είναι η δημιουργία εξάρτησης του Οργανισμού από εξωτερικούς παράγοντες (π.χ. από την εύρυθμη λειτουργία των τηλεπικοινωνιών). Σε κάθε περίπτωση πάντως, το Πιστωτικό Ίδρυμα θα πρέπει να έχει σχεδιάσει ένα βοηθητικό πλάνο βάσει του οποίου θα είναι σε θέση να συνεχίσει τις εργασίες του ακόμη και αν κάτι απρόοπτο συμβεί.

Τέλος, τα Πιστωτικά Ίδρύματα προκειμένου να μειώσουν τον λειτουργικό τους κίνδυνο, επιλέγουν να αναθέσουν σε ανεξάρτητες εταιρείες την διεξαγωγή κάποιων εργασιών τους (outsourcing). Ως παράδειγμα αναφέρουμε τις εταιρείες που διαθέτουν συστήματα για την υποστήριξη του ηλεκτρονικού εμπορίου. Σε αυτή τη περίπτωση οι Τράπεζες απαλλάσσονται από την ευθύνη της εύρυθμης λειτουργίας και συντήρησης του συστήματος, μεταφέροντας έτσι τις υποχρεώσεις τους σε κάποιους που διαθέτουν μεγαλύτερη πείρα και εξειδίκευση στα θέματα αυτά, ενώ παράλληλα λόγω οικονομιών κλίμακας επιτυγχάνεται μείωση του κόστους των υπηρεσιών.

Ωστόσο, η πρακτική αυτή ενέχει το μειονέκτημα ότι οι Τράπεζες που αποφασίζουν να αναθέσουν σε τρίτους κάποιες κατηγορίες των εργασιών τους, αποποιούνται ένα μέρος του ελέγχου που θα μπορούσαν να ασκούν σε θέματα ασφάλειας.

3. Εποπτικές Αρχές.

- Οι εποπτικές αρχές θα πρέπει να διεξάγουν σε τακτά χρονικά διαστήματα άμεσους και έμμεσους ελέγχους για την αξιολόγηση των διαδικασιών και των πρακτικών σε σχέση με τον λειτουργικό

κίνδυνο. Επίσης θα πρέπει να βεβαιώνουν ότι η Τράπεζες διαθέτουν αποτελεσματικούς μηχανισμούς προκειμένου να ενημερώνονται για τις εξελίξεις στον χώρο.

- Στον πίνακα που ακολουθεί καταγράφονται τα ποιοτικά κριτήρια (ανά κατηγορία μέτρησης) που θα ελέγχονται από τις εποπτικές αρχές.

ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟΣ ΚΙΝΔΥΝΟΣ – ΕΠΟΠΤΕΙΑ			
ΣΤΑΔΙΑ ΕΠΟΠΤΕΙΑΣ	ΜΕΘΟΔΟΣ ΒΑΣΙΚΟΥ ΔΕΙΚΤΗ	ΤΥΠΟΠΟΙΗΜΕΝΗ ΜΕΘΟΔΟΣ	ΜΕΘΟΔΟΣ ΤΗΣ ΕΣΩΤΕΡΙΚΗΣ ΜΕΤΡΗΣΗΣ
1^{ος} Πυλώνας: Ελάχιστες κεφαλαιακές απαιτήσεις.	Δεν υπάρχουν αναγκαίες προϋποθέσεις	Οι Τράπεζες θα πρέπει να ικανοποιούν τις εξής προϋποθέσεις: - Ανεξάρτητες λειτουργίες οικονομικών ελέγχων, -επιχειρησιακές δραστηριότητες χαρτογραφημένες σύμφωνα με τις οδηγίες, - Ανεξάρτητη λειτουργία διαχείρισης λειτουργικού κινδύνου για τις μετρήσεις, την μεθοδολογία και τις διαδικασίες.	Όλες οι προηγούμενες προϋποθέσεις και επιπλέον: - Χρήση της βάσης δεδομένων λειτουργικού κινδύνου και των μετρήσεων στην διαχείριση του κινδύνου, -θα πρέπει να υπάρχει ηλεκτρονικό αρχείο για ζημίες που σημειώθηκαν τα προηγούμενα έτη, -Τα στοιχεία του αρχείου για τις ζημίες θα πρέπει να έχουν ελεγχθεί. -Η συγκέντρωση των στοιχείων θα έχει γίνει από αξιόπιστο σύστημα -Ειδικά εκπαιδευμένο προσωπικό θα έχει αναλάβει τα τεχνικά θέματα.
2^{ος} Πυλώνας: Εποπτικός έλεγχος.	Ο μηχανισμός διαχείρισης λειτουργικού κινδύνου θα ελεγχθεί από εποπτικές αρχές.	Οι εποπτικές αρχές θα εξετάσουν την χαρτογράφηση των δραστηριοτήτων του Οργανισμού.	Οι εποπτικές αρχές θα εξετάσουν επισταμένως την διαδικασία συγκέντρωσης στοιχείων για την δημιουργία του ηλεκτρονικού αρχείου για τις ζημίες που έχουν σημειωθεί.
3^{ος} Πυλώνας: Πειθαρχία της αγοράς.	Οι Τράπεζες θα πρέπει να γνωστοποιήσουν: -Την κεφαλαιακή προσέγγιση που έχουν επιλέξει (βασική, τυποποιημένη κλπ.), -Τα κεφάλαια λειτουργικού κινδύνου σαν ποσοστό επί των συνολικών κεφαλαίων.	Όλα τα προηγούμενα και επιπλέον θα γνωστοποιήσουν: - Τον βαθμό έκθεσης στον λειτουργικό κίνδυνο των δραστηριοτήτων της επιχείρησης.	Οι Τράπεζες θα πρέπει να προχωρήσουν σε γνωστοποιήσεις όπως στις προηγούμενες κατηγορίες και επιπλέον συμπληρωματικά να εμφανίσουν τις συνολικές λειτουργικές ζημίες ανά δραστηριότητα.

4. Γνωστοποιήσεις.

- Ιδιαίτερη έμφαση δίδεται στην υποχρέωση των Τραπεζών να προχωρήσουν σε δημοσίευση πληροφοριών, προκειμένου να επιτρέπουν στην αγορά να εκτιμά τον βαθμό έκθεσής τους στο λειτουργικό κίνδυνο καθώς και την ποιότητα της διαχείρισης του.

- Σε αυτή τη φάση δίδεται η ευκαιρία στις αγορές να συμμετέχουν στην εποπτεία των τραπεζών, δεδομένου ότι θα τηρούνται υψηλές προδιαγραφές στη διαφάνεια και παρουσίαση των αναλαμβανόμενων κινδύνων.
Οι τράπεζες, που θα εκτιμάται ότι έχουν προφίλ υψηλού κινδύνου και / ή ανεπαρκές σύστημα διαχείρισης κινδύνων, θα «τιμωρούνται» μέσω υψηλότερων περιθωρίων επιτοκίου στο διατραπεζικό δανεισμό και στο εκδιδόμενο χρέος, ιδιαίτερα εκείνο μειωμένης εξασφάλισης (subordinated debt).

- Η διαφάνεια των στοιχείων θα πρέπει να είναι υποχρεωτική, ομοιόμορφη σε παρουσίαση και να επικεντρώνεται σε τρεις τομείς (α)κεφαλαιακή επάρκεια – σύνθεση των εποπτικών ιδίων κεφαλαίων, (β)παρουσίαση των εκθέσεων σε κίνδυνο ανά προϊόν και (γ)διαφάνεια των διαδικασιών διαχειρίσεως των κινδύνων.

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΕΣ ΜΕΤΡΗΣΗΣ

Η Επιτροπή της Βασιλείας εισηγείται κατ' αρχήν τρεις εναλλακτικές μεθοδολογίες μέτρησης του λειτουργικού κινδύνου. Προτείνει τη πρώτη μέθοδο σε Τράπεζες με τοπική παρουσία, που αντιμετωπίζουν μειωμένο κίνδυνο και έχουν μικρό εύρος δραστηριοτήτων, ενώ ενθαρρύνει τις υπόλοιπες να προχωρήσουν στην τρίτη εναλλακτική μέθοδο. Η ενθάρρυνση υλοποιείται μέσω των σημαντικά μικρότερων κεφαλαιακών απαιτήσεων, που θα επιβάλλονται με την τρίτη μέθοδο συγκριτικά με την πρώτη και τη δεύτερη. Επειδή όμως για την εφαρμογή της τρίτης εναλλακτικής μεθόδου θα απαιτηθεί σημαντικό χρονικό διάστημα, μέχρι να υπάρξει η απαραίτητη υποδομή, προτείνεται ως μεταβατικό στάδιο η δεύτερη μέθοδος.

Η Επιτροπή ύστερα από διάλογο με εκπροσώπους του τραπεζικού χώρου και αφού συγκέντρωσε στοιχεία μετακινήθηκε από τις αρχικές της θέσεις σε σχέση με τις μετρήσεις προτείνοντας τα εξής:

- την μείωση του ποσοστού της κεφαλαιακής απαίτησης για τον λειτουργικό κίνδυνο από 20% του ελάχιστου συνολικού εποπτικού κεφαλαίου σε 12%, γεγονός που επηρεάζει τη μέθοδο βασικού δείκτη και την τυποποιημένη μέθοδο, όπως θα δούμε στη συνέχεια.
- Την εισαγωγή νέων μεθόδων προσέγγισης που είναι βασισμένες στις εσωτερικές μετρήσεις (Advanced Measurement Approach, AMA)

Αναλυτικότερα οι εναλλακτικές μεθοδολογίες έχουν ως εξής:

1. Μέθοδος Βασικού Δείκτη (Basic Indicator Approach).

Εδώ οι κεφαλαιακές απαιτήσεις θα υπολογίζονται πολλαπλασιάζοντας έναν οικονομικό δείκτη αντιπροσωπευτικό της δραστηριότητας του Οργανισμού και άρα της αντίστοιχης έκθεσης του στον λειτουργικό κίνδυνο, το ακαθάριστο εισόδημα επί έναν προκαθορισμένο συντελεστή **a**.

Επομένως οι κεφαλαιακές απαιτήσεις σε αυτή τη μέθοδο θα υπολογίζονται από μία σχέση που θα έχει τη μορφή :

$$K_{BIA} = EI * a$$

όπου **K_{BIA}** = οι κεφαλαιακές απαιτήσεις σύμφωνα με τη Μέθοδο Βασικού Δείκτη (Basic Indicator Approach) και **EI** = το ακαθάριστο εισόδημα (Gross Income), ως δείκτης έκθεσης του Πιστωτικού Ιδρύματος στον κίνδυνο.

Συντελεστής a: σύμφωνα με τη πρώτη πρόταση της Επιτροπής ανέρχονταν σε ποσοστό 30% του ακαθαρίστου εισοδήματος (υπολογισμένο βάσει του ποσοστού 20% επί του ελάχιστου συνολικού εποπτικού κεφαλαίου), ενώ στη συνέχεια σύμφωνα με την μείωση, που αναφέραμε πιο πάνω (στο 12% επί του ελάχιστου συνολικού εποπτικού κεφαλαίου), υπολογίζεται σε 17-20% επί του ακαθαρίστου εισοδήματος. Ο τύπος, που χρησιμοποιείται, για τον υπολογισμό του συντελεστή **a** είναι ο εξής:

$$a_{jt} = \frac{0.12 * MRC_{jt}}{GI_{jt}}$$

όπου MRC_{jt} = η ελάχιστη κεφαλαιακή απαίτηση (Minimum Regulatory Capital) για την Τράπεζα j τον χρόνο t ,

GI_{jt} = το ακαθάριστο εισόδημα (Gross Income) για την Τράπεζα j τον χρόνο t .

Πρέπει να σημειωθεί ότι για την εφαρμογή της μεθόδου του βασικού δείκτη, δεν υπάρχει καμία απαίτηση σε ποιοτικά κριτήρια.

2. Τυποποιημένη Μέθοδος (Standardised Approach).

Στην τυποποιημένη μέθοδο προσέγγισης, οι Τράπεζες έχουν διαιρεθεί σε 8 είδη δραστηριοτήτων και με τη χρήση οικονομικού δείκτη, ο οποίος θα εκφράζει την κλίμακα των εργασιών και άρα την έκθεση στον λειτουργικό κίνδυνο θα υπολογίζονται οι κεφαλαιακές απαιτήσεις. Ο πίνακας που ακολουθεί παρουσιάζει τους δείκτες ανά κατηγορία δραστηριότητας.

Business Lines	Indicator	Beta Factors (%)
Corporate Finance	Gross Income	β_1
Trading and Sales	Gross Income	β_2
Retail Banking	Gross Income	β_3
Commercial Banking	Gross Income	β_4
Payment and Settlement	Gross Income	β_5
Agency services and custody	Gross Income	β_6
Asset Management	Gross Income	β_7
Retail Brokerage	Gross Income	β_8

Ο ειδικός ανά δραστηριότητα συντελεστής β πολλαπλασιαζόμενος με τον οικονομικό δείκτη θα δίνει τις κεφαλαιακές απαιτήσεις της συγκεκριμένης δραστηριότητας. Ενώ οι συνολικές κεφαλαιακές απαιτήσεις θα υπολογίζονται ως το άθροισμα των κεφαλαιακών απαιτήσεων ανά δραστηριότητα.

$$K_{SA} = \sum (EI_{1-8} * \beta_{1-8})$$

Όπου K_{SA} = οι κεφαλαιακές απαιτήσεις σύμφωνα με την τυποποιημένη μέθοδο (Standardised Approach) και

EI_{1-8} = ο δείκτης που παρουσιάζει το επίπεδο έκθεσης και των 8 δραστηριοτήτων του Οργανισμού.

β_{1-8} = ένα ποσοστό προκαθορισμένο από την Επιτροπή, που θα συνδέει το επίπεδο της κεφαλαιακής απαίτησης με το ακαθάριστο εισόδημα για κάθε μία από τις 8 κατηγορίες δραστηριοτήτων. Ο τύπος δε, που χρησιμοποιείται, για τον υπολογισμό του παράγοντα β είναι ο εξής:

$$\beta_{j,i} = \frac{0.12 * MRC_j * OpRiskShare_{j,i}}{GI_{j,i}}$$

όπου $\beta_{j,i}$ = είναι ο παράγοντας β για την Τράπεζα j και την δραστηριότητα i ,

MRC_j = η ελάχιστη κεφαλαιακή απαίτηση (Minimum Regulatory Capital) για την Τράπεζα j ,

$OpRiskShare_{j,i}$ = το ποσοστό κεφαλαίων που προορίζει η Τράπεζα j για τον λειτουργικό κίνδυνο της δραστηριότητας i και

$GI_{j,i}$ = το ακαθάριστο εισόδημα (Gross Income) της Τράπεζας j για την δραστηριότητα i .

Η τυποποιημένη μέθοδος με τη χρήση διαφορετικών **Beta** αντικατοπτρίζει καλύτερα από τη βασική μέθοδο το προφίλ κινδύνου της Τράπεζας, ανάλογα με το εύρος της δραστηριότητας της. Παρόλα αυτά τόσο στη βασική όσο και στη τυποποιημένη μέθοδο, οι κεφαλαιακές απαιτήσεις θα εξακολουθήσουν να ορίζονται από τις εποπτικές αρχές, όπως αυτές επανεξετάστηκαν και αναθεωρήθηκαν.

Για την εφαρμογή της τυποποιημένης μεθόδου είναι απαραίτητο να πληρούνται μία σειρά ποιοτικών κριτηρίων. Συγκεκριμένα, η Τράπεζα θα πρέπει να έχει προχωρήσει στην τεκμηριωμένη κατηγοριοποίηση των διαφόρων δραστηριοτήτων (business lines), στην δημιουργία συστημάτων καταγραφής και ανάλυσης σχετικών δεδομένων (loss events), στην ανάπτυξη διαδικασιών διαχείρισης λειτουργικού κινδύνου (operational risk management), στην εισαγωγή επαρκών και ανεξάρτητων μηχανισμών εσωτερικού ελέγχου και στην ανά τακτά χρονικά διαστήματα αξιολόγηση των διαδικασιών και των μεθόδων μέτρησης.

Κίνητρο για τη χρήση της τυποποιημένης μεθόδου είναι ότι οι περισσότερες Τράπεζες βρίσκονται σε αρχικό στάδιο για την ανάπτυξη βάσης δεδομένων, που να καλύπτει ολόκληρη την επιχείρηση ανά κατηγορία δραστηριότητας και είδος κινδύνου, σχετικά με τις λειτουργικές ζημιές. Συνεπώς, εάν μέχρι τη στιγμή εφαρμογής της αναθεωρημένης Συνθήκης, οι Τράπεζες δεν έχουν αναπτύξει βάση δεδομένων για τις ζημιές, ώστε να

πληρούν τα κριτήρια της μεθόδου εσωτερικής μέτρησης (που θα αναπτυχθεί στη συνέχεια), θα χρειάζονται μία πιο απλή μέθοδο για να υπολογίσουν τις κεφαλαιακές απαιτήσεις.

Πολλές Τράπεζες, επίσης, θα επιλέξουν την μέθοδο αυτή θέλοντας να αποφύγουν τις δαπάνες, που απαιτούνται προκειμένου να δημιουργηθούν, οι αναγκαίοι για την μέθοδο της εσωτερικής μέτρησης, μηχανισμοί καταγραφής και μέτρησης όλων των λειτουργικών ζημιών, σε όλα τα επίπεδα των δραστηριοτήτων τους και ειδικά σε εκείνα, που δεν παρουσιάζουν ιδιαίτερο λειτουργικό κίνδυνο.

Τέλος, ένας ακόμη βασικός λόγος για την επιλογή της τυποποιημένης μεθόδου είναι ότι αυτή μπορεί να αποτελέσει βάση για πιο εξελιγμένες και πολύπλοκες μεθόδους διαχείρισης του λειτουργικού κινδύνου, στο μέλλον.

3. Μέθοδος της Εσωτερικής Μέτρησης (Internal Measurement Approach).

Για τη μέθοδο της εσωτερικής μέτρησης οι Τράπεζες θα στηριχθούν κατ' αρχήν στη ίδια κατανομή των τραπεζικών δραστηριοτήτων, που ακολουθήθηκε και στην τυποποιημένη μέθοδο (προκειμένου να διατηρηθεί συνέχεια μεταξύ των μεθόδων). Προτείνεται δε να διαιρεθούν αυτές οι κατηγορίες δραστηριοτήτων σε αντίστοιχες υποκατηγορίες, βάσει του είδους των ζημιών (loss type).

Προκειμένου να υπολογισθεί η κεφαλαιακή απαίτηση θα ακολουθηθεί η εξής διαδικασία:

- Θα καθορισθεί ένας δείκτης έκθεσης του Οργανισμού στον λειτουργικό κίνδυνο (exposure indicator, EI), για κάθε ένα συνδυασμό δραστηριότητας / είδος ζημίας.
- Θα χρησιμοποιηθεί η βάση δεδομένων προκειμένου να υπολογισθεί (α) η παράμετρος που θα αντιπροσωπεύει την πιθανότητα να συμβεί το ζημιογόνο περιστατικό (probability of loss event, PE) και (β) η παράμετρος που θα εκφράζει τη μέση απώλεια ανά περίπτωση (loss given event, LGE), για κάθε ένα συνδυασμό δραστηριότητας / είδος ζημίας.

Μπορούμε να θεωρήσουμε ότι:

$PE = \text{αριθμός (ή αξία) των περιστατικών ζημιών} / \text{αριθμός (ή αξία) των συναλλαγών}$
και $LGE = \text{μέση τιμή (ύψους ζημιών} / \text{ύψους συναλλαγών)}$.

- Από τον πολλαπλασιασμό των παραπάνω ($EI * PE * LGE$) θα προκύψει η αναμενόμενη ζημία (Expected Loss, EL) για κάθε συνδυασμό δραστηριότητας / είδος ζημίας.

- Με τη βοήθεια του παράγοντα γ (“gamma term”) θα μετατραπεί η αναμενόμενη ζημία (EL) για κάθε συνδυασμό δραστηριότητας / είδος ζημίας. Συνεπώς υπολογίζουμε ότι :

$$\begin{aligned} \text{Συνολική Κεφαλαιακή Απαίτηση} &= \sum_i \sum_j [\gamma(i,j) * EI(i,j) * PE(i,j) * LGE(i,j)] \\ &\text{ή} \\ \text{Συνολική Κεφαλαιακή Απαίτηση} &= \sum_i \sum_j [\gamma(i,j) * EL(i,j)] \end{aligned}$$

Πρέπει

ωστόσο να σημειωθεί ότι επειδή ο παράγοντας γ θα ορισθεί από τις εποπτικές αρχές και θα ισχύσει για όλα τα Πιστωτικά Ιδρύματα, προτείνεται η χρήση του ενός δείκτη (Risk Profile Index, RPI), που θα αντανakλά τις ιδιαιτερότητες κάθε Τράπεζας ως προς το προφίλ του κινδύνου που αντιμετωπίζει.

Για την εφαρμογή αυτής της μεθόδου οι εποπτικές αρχές έχουν ορίσει ιδιαίτερα αυστηρά κριτήρια (ποιοτικά και ποσοτικά) προκειμένου να εξασφαλίσουν την επιτυχία των αποτελεσμάτων της, την ποιότητα των πληροφοριών, που θα συγκεντρωθούν και την επάρκεια των εσωτερικών διαδικασιών ελέγχου.

Η κατηγοριοποίηση των διαφόρων δραστηριοτήτων (business lines), τα είδη κινδύνων (risk types) και οι δείκτες έκθεσης στον λειτουργικό κίνδυνο (exposure indicators) καθορίζονται από τις εποπτικές αρχές και κάθε Τράπεζα θα χρησιμοποιεί τη βάση δεδομένων που έχει δημιουργήσει.

Τα κριτήρια, που έχουν τεθεί για την εφαρμογή της τυποποιημένης μεθόδου, ισχύουν και για μέθοδο της εσωτερικής μέτρησης και συμπληρώνονται περαιτέρω με τις εξής προϋποθέσεις:

- *Αποτελεσματική διαχείριση και έλεγχος.* απαιτείται ακρίβεια στις πληροφορίες, που συλλέγονται και θα αποτελέσουν τη βάση δεδομένων (συμπεριλαμβανομένου του υπολογισμού του PE και του LGE), ενώ η χρήση τους θα γίνεται ύστερα από σχετικούς ελέγχους. Οι Τράπεζες θα είναι υποχρεωμένες να χρησιμοποιούν τις πληροφορίες, που έχουν συλλέξει, τα αποτελέσματα των μετρήσεων, που έχουν κάνει, την ανάλυση του κινδύνου, τις σχετικές αναφορές για τη διαχείρισή του κλπ. Η Τράπεζα που δεν θα έχει εισάγει μία πλήρη μεθοδολογία εσωτερικών μετρήσεων, που να παρακολουθεί το σύνολο των καθημερινών δραστηριοτήτων του Οργανισμού, δεν θα πληροί τις προϋποθέσεις για την εφαρμογή αυτής της μεθόδου.
- *Μετρήσεις και έλεγχος.* Ανάπτυξη σχολαστικών διαδικασιών για την καταγραφή και κατηγοριοποίηση των περιστατικών ζημιών, υποστήριξη των διαδικασιών αυτών με κατάλληλα εκπαιδευμένο προσωπικό και τεχνολογία, συγκέντρωση σχετικών στοιχείων προηγούμενων ετών, καθορισμός των συνθηκών που θα επιτρέπουν τη συμπλήρωση των εσωτερικών δεδομένων με εξωγενείς πληροφορίες, έλεγχος της ακρίβειας αυτών των πληροφοριών, ενσωμάτωση των εμπειριών και της κριτικής στα αποτελέσματα της ανάλυσης της βάσης δεδομένων και των PE και LGE.

Η Επιτροπή αναγνωρίζει ότι η δημιουργία της απαιτούμενης βάσης δεδομένων, με καταγραφή των λειτουργικών ζημιών είναι πολύπλοκη διαδικασία και βρίσκεται ακόμη σε

αρχικό στάδιο. Ωστόσο, η μέθοδος αυτή προσφέρει τα εργαλεία για την εισαγωγή πιο εξελιγμένων μεθόδων εκτίμησης του λειτουργικού κινδύνου στο μέλλον και το γεγονός αυτό αποτελεί κίνητρο για τα Πιστωτικά Ιδρύματα προκειμένου να επιχειρήσουν από αυτή τη στιγμή την εφαρμογή της.

4. Μέθοδος Κατανομής Ζημιών (Loss Distribution Approach).

Πέραν των μεθόδων μέτρησης του λειτουργικού κινδύνου, που περιγράψαμε, προβλέπεται στο μέλλον η εισαγωγή πιο πολύπλοκων διαδικασιών μέτρησης (Loss Distribution Approach, LDA), ως εξέλιξη της μεθόδου εσωτερικής μέτρησης.

Στα πλαίσια αυτής της μεθόδου, προτείνεται από την Επιτροπή η χρήση του μοντέλου της Μέγιστης Δυνητικής Ζημίας (Value at Risk, VaR) για κάθε δραστηριότητα των Πιστωτικών Ιδρυμάτων και κάθε τύπο λειτουργικού κινδύνου.

Το μοντέλο VaR χρησιμοποιείται στο χώρο των οικονομικών και έχει καθιερωθεί ως απαραίτητο εργαλείο για τον υπολογισμό του κινδύνου της αγοράς (Market Risk). Από τη σκοπιά του κινδύνου αγοράς, το VaR υπολογίζει τις αναμενόμενες ζημιές, που μπορεί να υποστεί ένα χαρτοφυλάκιο σε μία ορισμένη περίοδο, χρησιμοποιώντας τη μεταβλητότητα των τιμών κατά τη διάρκεια των τελευταίων n ημερών.

Μία παρόμοια προσέγγιση στηριγμένη στις αρχές της διαχείρισης του κινδύνου της αγοράς μπορεί να εφαρμοσθεί και στον λειτουργικό κίνδυνο. Στη συνέχεια θα επιχειρήσουμε τη συνοπτική περιγραφή της μεθοδολογίας και τη καταγραφή κάποιων ιδιομορφιών σε σχέση με το μοντέλο VaR της αγοράς.

Υπάρχουν δύο σημαντικές διαφορές μεταξύ του μοντέλου VaR της αγοράς και του λειτουργικού VaR :

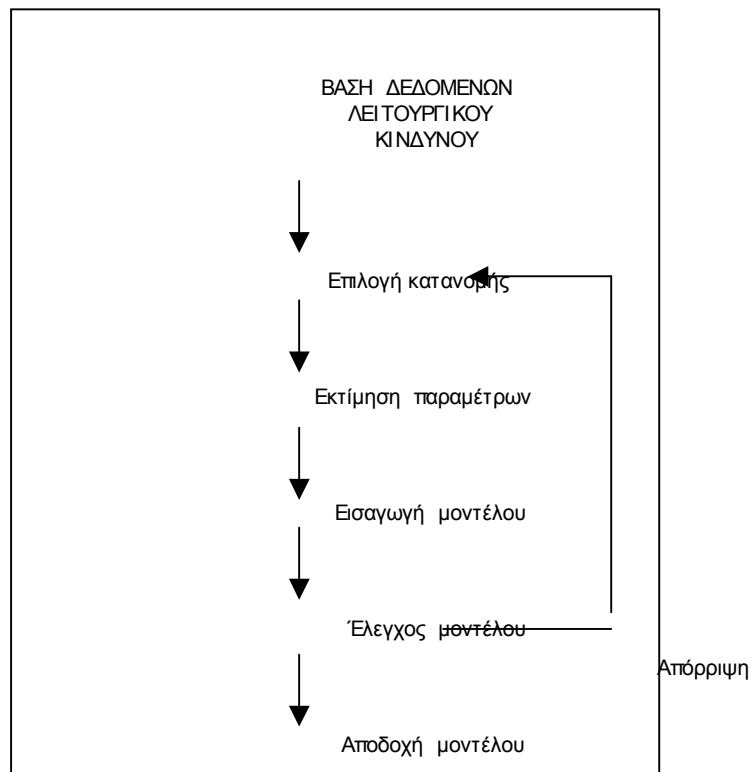
1. Στη περίπτωση του λειτουργικού κινδύνου η χρήση της Extreme Value Theory (EVT) (η οποία διαθέτει τα μαθηματικά εργαλεία ώστε να προβλέπει τις πιθανότητες να συμβούν φαινόμενα που δεν έχουν ξανασυμβεί) οδηγεί σε στοχαστικές διαδικασίες μη κανονικές.
2. Το μοντέλο του λειτουργικού VaR είναι βασισμένο περισσότερο σε διακριτές στοχαστικές διαδικασίες παρά σε συνεχείς. Για παράδειγμα ένα περιστατικό λειτουργικού κινδύνου συμβαίνει n φορές την ημέρα, κάτι που δεν μπορεί να νηθεί στο μοντέλο VaR της αγοράς καθώς έχουμε ανά πάσα στιγμή διαπραγμάτευση της τιμής του χαρτοφυλακίου (Mark to Market) και ως εκ τούτου οι μετρήσεις ακολουθούν συνεχείς στοχαστικές διαδικασίες.

Λόγω των ιδιομορφιών του λειτουργικού κινδύνου, η μελέτη του VaR θα προκύψει από την ενοποίηση δύο μοντέλων: το μοντέλο της βαρύτητας (Severity Model) και το μοντέλο της συχνότητας (Frequency model) των φαινομένων λειτουργικών ζημιών.

Εξάλλου ορισμένες αποφάσεις της διοίκησης θα επηρεάζουν μόνο τη βαρύτητα /σοβαρότητα των ζημιών και άλλες μόνο τη συχνότητά τους, γι αυτό και είναι απαραίτητο να μετρηθούν ξεχωριστά.

Οι πληροφορίες που θα χρησιμοποιηθούν για τη δημιουργία στατιστικών κατανομών θα αντληθούν από τη βάση δεδομένων για τον λειτουργικό κίνδυνο, όπως έχει διαμορφωθεί στο μοντέλο εσωτερικής μέτρησης, δηλαδή ανά κατηγορίες δραστηριότητας και είδος ζημίας.

Η προσέγγιση είναι η συνηθισμένη, που ακολουθείται στις στατιστικές κατανομές. Επειδή δεν γνωρίζουμε εκ των προτέρων τι κατανομή ακολουθούν οι ζημιές εισάγουμε στοιχεία από τη βάση δεδομένων και δοκιμάζουμε προκαθορισμένα μοντέλα, ώστε να ελαχιστοποιήσουμε τη περίπτωση λάθους. Η διαδικασία περιγράφεται στο σχήμα που ακολουθεί:

Έλεγχος μοντέλου λειτουργικού VaR

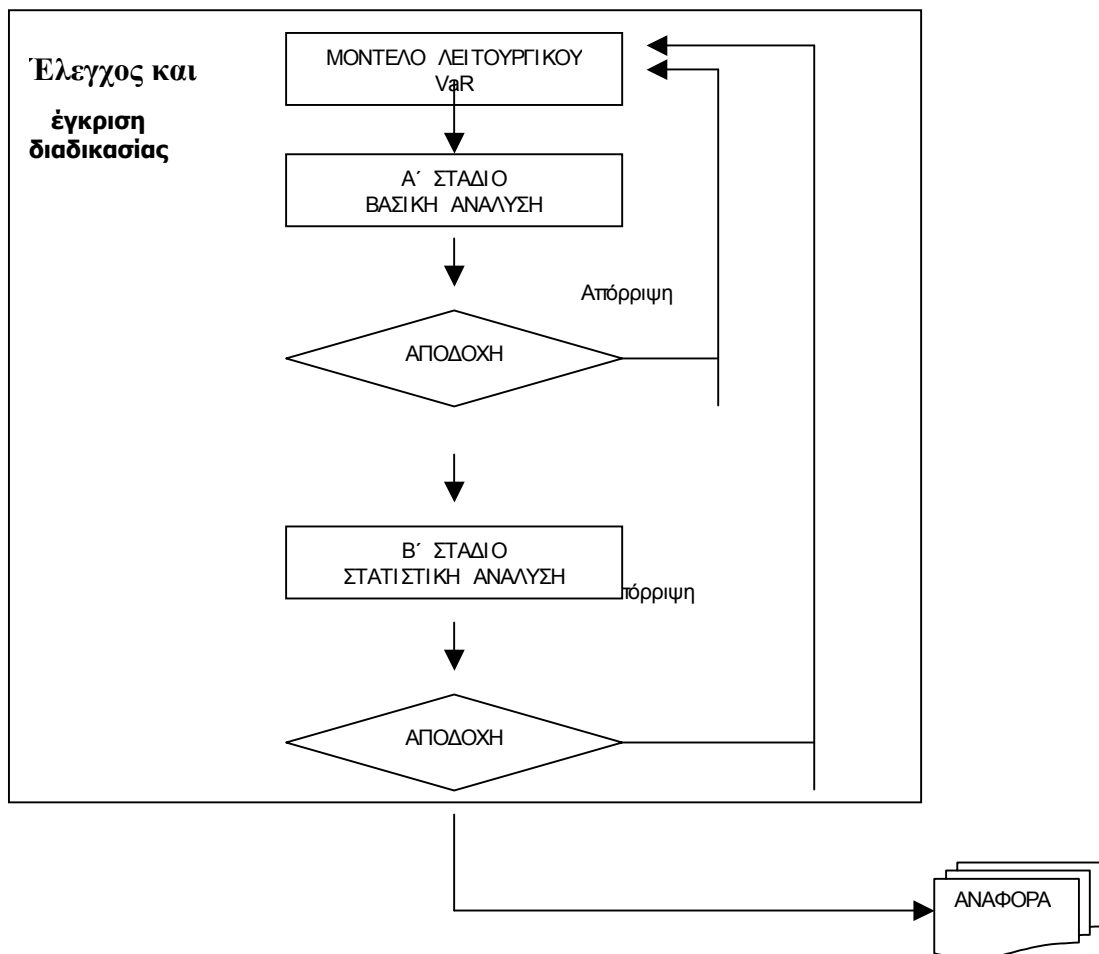
Εξαιρετικά σημαντικό μέρος της διαδικασίας είναι ο έλεγχος που γίνεται στη συνέχεια, κατά τον οποίο συγκρίνονται τα αποτελέσματα του μοντέλου με τα πραγματικά αποτελέσματα μίας περιόδου, ώστε να διαπιστωθεί η ακρίβεια των προβλέψεων.

Σε αυτό το στάδιο, με τη βοήθεια της στατιστικής, επιβεβαιώνεται το κατά πόσο το μοντέλο που χρησιμοποιήθηκε είναι το κατάλληλο. Στα αποτελέσματα του ελέγχου αυτού θα στηριχθεί ο καθορισμός των Κεφαλαιακών Απαιτήσεων πολλών Πιστωτικών Ιδρυμάτων για τον λειτουργικό κίνδυνο.

Το μοντέλο λειτουργικού VaR προβλέπει ότι οι δύο στοχαστικές διαδικασίες (κατανομές βαρύτητας και συχνότητας των ζημιών) πρέπει να μελετηθούν ξεχωριστά. Η ενοποίηση των δύο θα παράγει το λειτουργικό VaR το οποίο θα παρουσιάζει τις ζημιές από τον λειτουργικό κίνδυνο για μία προκαθορισμένη περίοδο.

Η διαδικασία ελέγχου του μοντέλου λειτουργικού VaR γίνεται με ανάλυση σε δύο στάδια. Στο πρώτο στάδιο ο αναλυτής θα μελετήσει τα συμπεράσματα από τη σύγκριση αποτελεσμάτων μοντέλου και πραγματικών στοιχείων. Εάν παρατηρηθούν αποκλίσεις ο αναλυτής θα επανεξετάσει τις υποθέσεις του μοντέλου, ενώ εάν τα

συμπεράσματα είναι ικανοποιητικά θα προχωρήσει στη δεύτερη φάση και θα εξετάσει το μοντέλο με στατιστικές μεθόδους. Σχηματικά η διαδικασία έχει ως εξής:

Κατά τη διαδικασία ελέγχου διαπιστώνουμε ότι :

Το μοντέλο πρέπει να ελεγχθεί σε σύγκριση με τις ζημιές που προκλήθηκαν και όχι με βάση το καθημερινό διοικητικό P&L όπως το VaR της αγοράς.

Επιπλέον, σε αντίθεση με τον κίνδυνο αγοράς όπου η θέση του Πιστωτικού Ιδρύματος μπορεί να εκτιμάται κάθε ημέρα (Mark to Market), στον λειτουργικό κίνδυνο, επειδή συνήθως υπάρχει χρονικό διάστημα μεταξύ του ζημιολογίου συμβάντος και της εμφάνισης και εκκαθάρισής του (π.χ. ύστερα από δικαστικό αγώνα), είναι αδύνατο να διαπιστωθεί, να εκτιμηθεί και να μετρηθεί καθημερινά η ακριβής θέση του Πιστωτικού Ιδρύματος.

Σε αυτό το σημείο είναι χρήσιμο να σημειωθεί ότι η εκτίμηση του λειτουργικού VaR είναι επαρκής μέθοδος για την μέτρηση του λειτουργικού κινδύνου, ωστόσο προκειμένου να χρησιμοποιήσουμε τα συμπεράσματά μας σε επίπεδο διαχείρισής του και να κατανοήσουμε τον βαθμό της επιρροής που ασκούν οι παράγοντες, που είναι δεκτικοί ελέγχου από τη Διοίκηση, θα πρέπει να εφαρμόσουμε τα μοντέλα αιτίας - αιτιατού (Causal Models: Econometrics & Time Series Statistics).

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΣΥΛΛΟΓΗΣ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ

Καίριο θέμα για τη διαχείριση του λειτουργικού κινδύνου, όπως επίσης και για την ανάπτυξη των εποπτικών κεφαλαιακών απαιτήσεων, αποτελεί η διαδικασία συλλογής και ανάλυσης πληροφοριών και στοιχείων σχετικά με τα ζημιογόνα συμβάντα.

Η ανάγκη για την δημιουργία μιας ομοιόμορφης τακτικής μεταξύ των Πιστωτικών Ιδρυμάτων επισημαίνεται από την Επιτροπή της Βασιλείας, ύστερα από τη διαπίστωση ότι, για την πλήρη κατανόηση του κινδύνου και την εξαγωγή αποτελεσματικών και ασφαλών συμπερασμάτων σχετικά με το θέμα, είναι απαραίτητο να υπάρξει συνεργασία προκειμένου να δημιουργηθεί ένα ηλεκτρονικό αρχείο στο οποίο να καταλήγουν δεδομένα από όλες τις Τράπεζες.

Αυτό βέβαια προϋποθέτει τον καθορισμό αρχών και κανόνων, που θα χρησιμοποιούνται από κάθε Οργανισμό ξεχωριστά κατά την συγκέντρωση και αποστολή των στοιχείων.

Αναλυτικότερα:

(α) Ως προς το είδος των πληροφοριών:

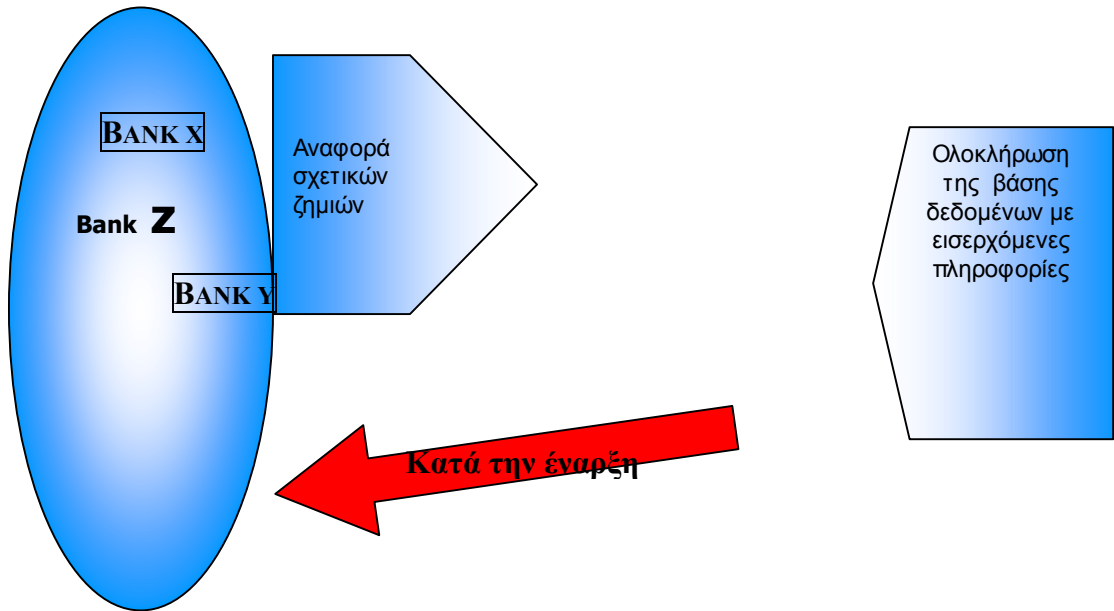
- Κρίνεται απαραίτητος ο καθορισμός των κατηγοριών λειτουργικού κινδύνου, καθώς και η δημιουργία δομημένου συστήματος αρχειοθέτησης των εισερχόμενων πληροφοριών.
- Απαραίτητη επίσης είναι η υιοθέτηση ομοιόμορφων μεθόδων ποσοτικής εκτίμησης των ζημιογόνων συμβάντων.

(β) Ως προς τη διαδικασία συλλογής των πληροφοριών:

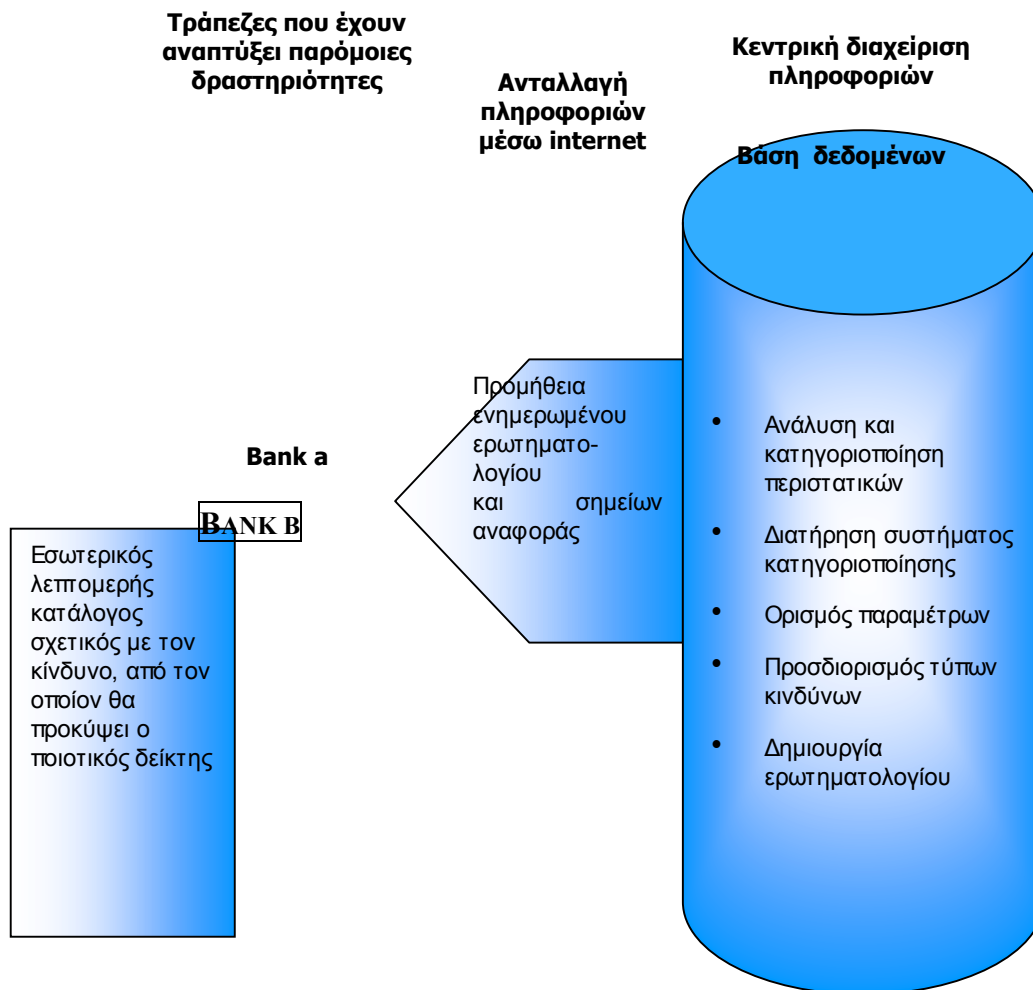
- Δημιουργία περιφερειακής και μέσω διαδικτύου διαδικασίας συλλογής πληροφοριών σχετικά με φαινόμενα λειτουργικών ζημιών και έκτασης αυτών.
- Λεπτομερής μελέτη της επάρκειας τους.
- Καθορισμός της διαδικασίας συλλογής πληροφοριών (πώς και πότε).
- Καθορισμός του δείγματος (πόσο αναλυτικές θα είναι οι πληροφορίες).
- Καταγραφή διαδικασίας για την αναφορά και τον έλεγχο των αποτελεσμάτων.

(γ) Στόχος: η δημιουργία ενός αξιόπιστου αρχείου.

- Η αυθαίρετη προσθήκη πληροφοριών θα έχει σαν αποτέλεσμα να χαθεί η αξιοπιστία, η διαφάνεια και η εγκυρότητα του αρχείου.

Στη συνέχεια παρουσιάζουμε σχηματικά τη ροή πληροφοριών για τη δημιουργία μίας κεντρικής βάσης δεδομένων.

Η Επιτροπή της Βασιλείας προχώρησε στην κατηγοριοποίηση των φαινομένων του λειτουργικού κινδύνου, προκειμένου να διευκολύνει και να συντονίσει τη διαδικασία συλλογής στοιχείων. Η κατηγοριοποίηση που προτείνεται από την Επιτροπή (και θα μελετηθεί αναλυτικότερα στη συνέχεια) έχει ακριβώς ως εξής :

New Basel II - Classification

- ◆ Internal Fraud
- ◆ External Fraud
- ◆ Employment Practices and Workplace Safety
- ◆ Clients, Products & Business Practices
- ◆ Damage to Physical Assets
- ◆ Business Disruption and System Failures
- ◆ Execution, delivery & Process Management

Βάσει αυτής της κατηγοριοποίησης και για τα είδη δραστηριοτήτων, που έχουμε ήδη παρουσιάσει (στην τυποποιημένη μέθοδο μέτρησης), η Επιτροπή προχώρησε στη συλλογή στοιχείων από δείγμα 30 Τραπεζών, τα οποία και δημοσίευσε στις αρχές του 2002.

Οι πίνακες που ακολουθούν παρουσιάζουν τα αποτελέσματα αυτής της έρευνας. Στον πρώτο εμφανίζεται ο αριθμός των ζημιογόνων συμβάντων, ενώ στον δεύτερο πίνακα τα αντίστοιχα ποσά στα οποία ανέρχονται οι ζημιές. Παρατηρούμε ότι τα 27.000 περίπου περιστατικά, που καταγράφονται δεν παρουσιάζουν ομαλή κατανομή μεταξύ των δραστηριοτήτων.

**Number of Individual Loss Events Per Business Line and Event Type
30 Banks Reporting Data**

	Internal Fraud	External Fraud	Employment Practices and Workplace Safety	Clients, Products and Business Services	Damage to Physical Assets	Business Disruption and System Failures	Execution, Delivery, and Process Management	Total Across Event Types
Corporate Finance	4 0.0%	3 0.01%	16 0.06%	15 0.05%	8 0.03%	1 0.00%	33 0.12%	80 0.29%
Trading and Sales	16 0.06%	6 0.02%	37 0.14%	112 0.41%	10 0.04%	39 0.14%	1,114 4.07%	1,334 4.87%
Retail Banking	593 2.17%	7,798 28.49%	579 2.12%	1,273 4.65%	837 3.06%	570 2.08%	6,807 24.87%	18,457 67.43%
Commercial Banking	93 0.34%	1,180 4.31%	55 0.20%	66 0.24%	285 1.04%	474 1.73%	1,463 5.35%	3,616 13.21%
Payment and Settlement	22 0.08%	961 3.51%	9 0.03%	57 0.21%	40 0.15%	64 0.23%	752 2.75%	1,905 6.96%
Agency and Custody Services	6 0.02%	7 0.03%	12 0.04%	69 0.25%	17 0.06%	11 0.04%	356 1.30%	478 1.75%
Asset Management	4 0.01%	4 0.01%	21 0.08%	35 0.13%		6 0.02%	360 1.32%	430 1.57%
Retail Brokerage	7 0.03%	2 0.01%	12 0.04%	122 0.45%	28 0.10%	291 1.06%	609 2.22%	1,071 3.91%
Total Across Business Lines	745 2.72%	9,961 36.39%	741 2.71%	1,749 6.39%	1,225 4.48%	1,456 5.32%	11,494 41.99%	27,371 100.00%

Total Gross Loss Amounts by Business Line and Event Type
Thousands of Euros
30 Banks Reporting Data

	Internal Fraud	External Fraud	Employment Practices and Workplace Safety	Clients, Products and Business Services	Damage to Physical Assets	Business Disruption and System Failures	Execution, Delivery, and Process Management	Total Across Event Types For Each Business Line
Corporate Finance	3,293 0.13%	25,231 0.97%	6,114 0.23%	131,012 5.01%	18 0.00%		28,432 1.09%	194,100 7.43%
Trading and Sales	68,819 2.63%	826 0.03%	7,845 0.30%	89,054 3.41%	138 0.01%	6,237 0.24%	326,563 12.50%	499,481 19.11%
Retail Banking	115,578 4.42%	210,026 8.04%	54,600 2.09%	387,447 14.83%	61,176 2.34%	2,110 0.08%	198,820 7.61%	1,029,757 39.41%
Commercial Banking	78,869 3.02%	287,855 11.02%	3,662 0.14%	76,217 2.92%	14,033 0.54%	1,424 0.05%	136,659 5.23%	598,717 22.91%
Payment and Settlement	750 0.03%	5,447 0.21%	719 0.03%	1,144 0.04%	2,061 0.08%	2,705 0.10%	112,468 4.30%	125,295 4.79%
Agency and Custody Services	2,265 0.09%	281 0.01%	374 0.01%	7,635 0.29%	860 0.03%	1,718 0.07%	43,310 1.66%	56,443 2.16%
Asset Management	8,566 0.33%	603 0.02%	1,075 0.04%	8,978 0.34%		664 0.03%	34,841 1.33%	54,728 2.09%
Retail Brokerage	445 0.02%	596 0.02%	1,845 0.07%	17,485 0.67%	575 0.02%	6,471 0.25%	27,127 1.04%	54,545 2.09%
Total Across Business Lines	278,586 10.66%	530,866 20.32%	76,235 2.92%	71,8971 27.51%	78,860 3.02%	21,329 0.82%	908,219 34.76%	2,613,066 100.00%

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΦΑΙΝΟΜΕΝΩΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ – ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Στην ενότητα αυτή θα επιχειρήσουμε να καταγράψουμε παραδείγματα ζημιολογών συμβάντων, για κάθε μία από τις κατηγορίες φαινομένων λειτουργικού κινδύνου, όπως αυτές αναγνωρίστηκαν από την Επιτροπή της Βασιλείας και αναφέρθηκαν προηγούμενα. Παράλληλα θα παρουσιάσουμε ενδεικτικές νομοθετικές διατάξεις σκιαγραφώντας έτσι το νομοθετικό πλαίσιο, στο οποίο κινείται σήμερα το τραπεζικό σύστημα σε σχέση με τους τύπους λειτουργικού κινδύνου. Θα επιμείνουμε μάλιστα σε θέματα ειδικής βαρύτητας και έκτασης.

Κατηγορία 1^η : Περιστατικά λειτουργικών ζημιών προερχόμενα από το εσωτερικό του Οργανισμού (Internal Fraud).

Περιπτώσεις ζημιών που προκαλούνται από ενέργειες υπαλλήλων της Τράπεζας και έχουν σαν σκοπό για παράδειγμα:

- την αποκόμιση παράνομου περιουσιακού οφέλους [π.χ εκβίαση (αρ.385 Π.Κ.), απάτη (αρ 386 Π.Κ.), απάτη με υπολογιστή (αρ 386^Α Π.Κ), αποδοχή και διάθεση προϊόντων εγκλήματος (αρ 394 Π.Κ.), κλπ.],
- την παράνομη ιδιοποίηση ξένου κινητού πράγματος [π.χ. κλοπή (αρ 372 Π.Κ.), υπεξαίρεση (αρ 258 Π.Κ.), ληστεία (αρ 380 Π.Κ.) κ.λ.π.],
- την καταστροφή ή την πρόκληση βλάβης σε ξένο πράγμα [φθορά ξένης περιουσίας (αρ 381 Π.Κ.)],
- την παραβίαση της επαγγελματικής εχεμύθειας (αρ 371 Π.Κ.),
- την παραβίαση υπηρεσιακού απορρήτου (αρ 252 Π.Κ.),
- την πλαστογράφηση ή νοθεία εγγράφου με σκοπό την παραπλάνηση ή το περιουσιακό όφελος [πλαστογραφία (αρ 216 Π.Κ.)],
- την πρόκληση ζημίας σε ξένη περιουσία, της οποίας έχει την επιμέλεια ή διαχείριση [απιστία (αρ 390 Π.Κ.)]
- την καταστράτηγηση του νόμου ή της πολιτικής της εταιρείας (π.χ. από πρόθεση μη τήρηση φορολογικών διατάξεων, χρησιμοποίηση της θέσης για προσωπικές δοσοληψίες, κ.λ.π.).

Στην ενδεικτική καταγραφή περιπτώσεων, που προηγήθηκε σημειώθηκαν και ποινικές διατάξεις, που ισχύουν γενικά. Ωστόσο λόγω της ιδιότητας του υποκειμένου της ενέργειας ως υπαλλήλου σε Πιστωτικό Ίδρυμα, οι διατάξεις αυτές θα ισχύουν σε συνδυασμό ή θα καλύπτονται από τις διατάξεις του Ποινικού Κώδικα για εγκλήματα σχετικά με την υπηρεσία (αρ. 235 & επόμενα. Π.Κ.) δεδομένου ότι όπως ορίζεται από τον ίδιο Κώδικα στο :

«**Άρθρο 263α.** Για την εφαρμογή των άρθρων 235, 236, 239, 241, 242, 243, 245, 246, 252, 253, 255, 256, 257, 258, 259, 261, 262 και 263 **υπάλληλοι** θεωρούνται, εκτός από αυτούς που αναφέρονται στο άρθρο 13, οι δήμαρχοι, οι πρόεδροι κοινοτήτων και **όσοι υπηρετούν μόνιμα ή πρόσκαιρα και με οποιαδήποτε ιδιότητα:** α) σε επιχειρήσεις ή οργανισμούς που ανήκουν στο Κράτος, σε οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης ή σε νομικά πρόσωπα δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου και π<χ εξυπηρετούν με αποκλειστική ή προνομιακή εκμετάλλευση την προμήθεια ή την παροχή στο κοινό νερού, φωτισμού, θερμότητας, κινητήριας δύναμης ή μέσων συγκοινωνίας ή επικοινωνίας ή μαζικής ενημέρωσης, β) **σε τράπεζες που εδρεύουν στην ημεδαπή κατά το νόμο ή το καταστατικό τους,** γ) σε νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου που ιδρύθηκαν από το Δημόσιο, από νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου και από νομικά πρόσωπα αναφερόμενα στα προηγούμενα εδάφια, εφ'όσον τα ιδρυτικά νομικά πρόσωπα συμμετέχουν στην διοίκηση τους ή, αν πρόκειται για ανώνυμη

εταιρία, στο κεφάλαιο της ή τα ιδρυμένα αυτά νομικά πρόσωπα είναι επιφορτισμένα με εκτέλεση κρατικών προγραμμάτων οικονομικής ανασυγκρότησης ή ανάπτυξης, δ) σε νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου στα οποία κατά τις κείμενες; διατάξεις μπορούν να διατεθούν από το Δημόσιο, από νομικά πρόσωπα δημόσιου δικαίου ή από τις πιο πάνω τράπεζες επιχορηγήσεις ή χρηματοδοτήσεις.»
[Το άρθρο τίθεται όπως αντικ. με το άρθρο 4 § 4 ν. 1738/87 (ΦΕΚ 200Α της 20.11.87.) Αρχικά είχε προστεθεί με το ν.δ. 1234/72.]

Παράλληλα, για περιπτώσεις πλημμελήματος ή κακουργήματος, που δεν υπάγονται στις διατάξεις, που ρητά αναφέρονται στο Άρθρο 263^α, προβλέπεται αυστηρότερη αντιμετώπιση δημιουργώντας ένα ιδιαίτερο πλαίσιο ευθύνης, σύμφωνα με το άρθρο που ακολουθεί:

«Άρθρο 262.— Αν ο υπάλληλος ασκώντας την υπηρεσία του, ή επωφελούμενος από την ιδιότητα του γίνει με πρόθεση υπαίτιος κακουργήματος ή πλημμελήματος που προβλέπεται σε άλλο κεφάλαιο του Ποινικού Κώδικα, το ανώτατο όριο της ποινής που αναγράφει ο νόμος για την πράξη αυξάνεται κατά το μισό. Δεν μπορεί όμως να ξεπεράσει το ανώτατο όριο που είναι γενικά ορισμένο για το κάθε είδος ποινής.»

Επιπλέον δε σύμφωνα με το άρθρο 1 παρ. 1 του Ν 1608/1950 (όπως αντικαταστήθηκε με το άρθρο 4 §5 ν. 1738/87 -ΦΕΚ 200Α της 20. 11. 87) ορίζεται ότι:

«1. Στον ένοχο των αδικημάτων που προβλέπονται στα άρθρα 216, 218, 235, 236, 237, 245, 256, 258, 372, 375, 386 και 390 του Ποινικού Κώδικα, εφ' όσον αυτά στρέφονται κατά του Δημοσίου ή των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου ή κατά άλλου νομικού προσώπου από εκείνα που αναφέρονται στο άρθρο 263 του Ποινικού Κώδικα και το όφελος που πέτυχε ή επιδίωξε ο δράστης ή η ζημία που προξενήθηκε ή οπωσδήποτε απειλήθηκε στο Δημόσιο ή στα πιο πάνω νομικά πρόσωπα υπερβαίνει το ποσό των πέντε εκατομμυρίων δραχμών, επιβάλλεται η ποινή της κάθειρξης και, αν συντρέχουν ιδιαζόντως επιβαρυντικές περιστάσεις, ιδίως αν ο ένοχος εξακολούθησε επί μακρό χρόνο την εκτέλεση του εγκλήματος ή το αντικείμενο του είναι ιδιαίτερα μεγάλης αξίας, επιβάλλεται η ποινή της ισόβιας κάθειρξης».

[Σύμφωνα με τον Ν 2408/1996 το ποσό των 5.000.000 δραχμών αυξήθηκε σε 50.000.000 δραχμές.]

Κατηγορία 2^η : Περιστατικά λειτουργικών ζημιών που προκαλούνται από το εξωτερικό του Οργανισμού (External Fraud).

Περιπτώσεις ζημιών που προκλήθηκαν από ενέργειες ατόμων εκτός Πιστωτικού Ιδρύματος.

Ενδεικτικά :

- αποκόμιση παράνομου περιουσιακού οφέλους [π.χ απάτη (αρ 386 Π.Κ.)],
- παράνομη ιδιοποίηση ξένου κινητού πράγματος [π.χ. κλοπή (αρ 372 Π.Κ.), ληστεία (αρ 380 Π.Κ.) κ.λ.π.],
- καταστροφή ή την πρόκληση βλάβης σε ξένο πράγμα [φθορά ξένης περιουσίας (αρ 381 Π.Κ.)],
- πλαστογράφηση ή νοθεία εγγράφου με σκοπό την παραπλανήσει ή το περιουσιακό όφελος [πλαστογραφία (αρ 216 Π.Κ.)],
- παραβίαση προγραμμάτων Η/Υ (Hacking damage),
- την κλοπή πληροφοριών.

Επισημαίνεται ότι και σε αυτή την κατηγορία έχουν εφαρμογή οι διατάξεις του Ν. 1608/1950 όπως ισχύει σήμερα.

Κατηγορία 3^η : Εργασιακές πρακτικές και ασφάλεια στο χώρο εργασίας (Employment Practices and Workplace Safety).

Αποζημιώσεις λόγω ασυνεπειών προς τους εργαζόμενους, που συνίστανται σε :

- εργασιακές πρακτικές (αποζημιώσεις, προνόμια, θέματα καταγγελίας συμβάσεων, συνδικαλιστική οργάνωση κ.λ.π.),
- υποχρεώσεις τήρησης κανόνων υγιεινής και ασφάλειας εργαζομένων,
- διακρίσεις.

Ενδεικτικά αναφέρουμε:

- το πρόσφατο Προεδρικό Διάταγμα με αριθμό 178 (ΦΕΚ Α' 162/12-7-2002), με το οποίο λαμβάνονται μέτρα σχετικά με την προστασία των δικαιωμάτων των εργαζομένων σε περίπτωση μεταβίβασης επιχειρήσεων ή τμημάτων ή επιχειρήσεων, σε συμμόρφωση προς την Οδηγία 98/50/ΕΚ του Συμβουλίου.

Κατηγορία 4^η : Πελάτες, προϊόντα και επιχειρηματικές πρακτικές (Clients, Products and Business Practices).

Ζημίες από την ακούσια ή λόγω αμέλειας καταστρατήγηση νομοθετικών διατάξεων, που δεσμεύουν τα Πιστωτικά Ιδρύματα, από την αποτυχία ικανοποίησης της επαγγελματικής υποχρέωσης προς τον πελάτη ή από τον λανθασμένο σχεδιασμό του προϊόντος. Αναλυτικότερα σε αυτή τη κατηγορία μπορούμε να εντάξουμε θέματα που προκύπτουν από:

- τη λειτουργία του Πιστωτικού Ιδρύματος με τη ιδιότητα του θεματοφύλακα. Υποχρέωση για δημοσίευση στοιχείων.

Παραβίαση ή καταστρατήγηση της εντολής. Καταστρατήγηση των κανόνων καταλληλότητας (αξιολόγηση του επενδυτή και της οικονομικής του επάρκειας). Θέματα δημοσιοποίησης (των στοιχείων και των ενεργειών μιας επιχείρησης προκειμένου να αξιολογηθεί από τους πιθανούς επενδυτές). Παραβίαση του απορρήτου. Αθέμιτη πρακτική αύξησης του κόστους συναλλαγών. Κατάχρηση εμπιστευτικής πληροφορίας. Υποχρεώσεις δανειστού.

- τις αντικανονικές επιχειρηματικές πρακτικές.

Κατάχρηση εμπιστοσύνης. Αντικανονικές πρακτικές συναλλαγών και αγοράς. Αθέμιτη εκμετάλλευση της αγοράς. Αθέμιτες συναλλαγές που γίνονται βάσει εμπιστευτικών πληροφοριών, οι οποίες δίνουν πλεονέκτημα έναντι των υπολοίπων επενδυτών (για λογαριασμό της επιχείρησης). Δραστηριότητα χωρίς σχετική άδεια. Ξέπλυμα χρήματος.

- τις ατέλειες σε σχέση με τα προϊόντα.

Ελάττωμα στη σχεδίαση του προϊόντος (χωρίς εξουσιοδότηση κλπ). Λάθη μοντέλου.

- τα προβλήματα κατά την παροχή των υπηρεσιών προς τον πελάτη.

Αποτυχία μελέτης των κατευθυντήριων γραμμών που έχει θέσει ο πελάτης. Υπέρβαση των ορίων έκθεσης του πελάτη σε κινδύνους.

Διαφορές σχετικά με την επιτυχία των παρασχεθέντων επενδυτικών συμβουλών.

Ακολούθως θα κάνουμε μία ενδεικτική αναφορά σε διατάξεις, που αφορούν θέματα αυτής της κατηγορίας και οι οποίες οριοθετούν ή επιβάλλουν πρακτικές:

«**Κώδικας Τραπεζικής Δεοντολογίας**» της Ένωσης Ελληνικών Τραπεζών (Αθήνα 1997), με τον οποίο επιχειρείται η διαμόρφωση πλαισίου για τις τραπεζικές συναλλαγές και δραστηριότητες και ασχολείται μεταξύ άλλων με θέματα, που αφορούν την ενημέρωση και προστασία των συναλλασσομένων, την διαφάνεια των συναλλαγών, την εχεμύθεια, την καταγραφή των τραπεζικών εργασιών κλπ.

Ν. 2251/1994 «Προστασία Καταναλωτών», όπως ισχύει σήμερα, (σχετική η 4^η Νομολογία ακολούθως) και από τον οποίο χαρακτηριστικά αναφέρουμε :

«Γενικοί όροι συναλλαγών - Καταχρηστικοί γενικοί όροι
Άρθρο 2

1. Όροι που έχουν διατυπωθεί εκ των προτέρων για απροσδιόριστο αριθμό μελλοντικών συμβάσεων (γενικοί όροι των συναλλαγών) δεν δεσμεύουν τον καταναλωτή, αν κατά την κατάρτιση της σύμβασης τους αγνοούσε ανυπαίτιως και ο προμηθευτής δεν του υπέδειξε την ύπαρξη τους ή του στέρησε τη δυνατότητα να λάβει πραγματική γνώση του περιεχομένου τους.
2. Οι γενικοί όροι συμβάσεων και παρεπόμενων συμφωνιών, που καταρτίζονται στην Ελλάδα, διατυπώνονται στην ελληνική γλώσσα. Εξαιρούνται οι γενικοί όροι των διεθνών συναλλαγών.
3. Έντυποι γενικοί όροι συναλλαγών εκτυπώνονται ευανάγνωστα σε εμφανές μέρος του εγγράφου της σύμβασης.
4. Όροι που συμφωνήθηκαν ύστερα από διαπραγμάτευση μεταξύ των συμβαλλομένων (ειδικοί όροι) είναι επικρατέστεροι από τους αντίστοιχους γενικούς όρους. [...] »

ΝΔ 1059/1971 «Περί του Απορρήτου των Τραπεζικών Καταθέσεων»: Πέραν των διατάξεων του Ποινικού Κώδικα για το γενικό τραπεζικό απόρρητο (αρ. 252 Π.Κ και αρ. 371 Π.Κ), υπάρχει το ειδικό ΝΔ 1059/1971 «Περί του Απορρήτου των Τραπεζικών Καταθέσεων» όπως αυτό ισχύει σήμερα, στο οποίο μεταξύ άλλων αναφέρονται και οι κυρώσεις, που προβλέπονται για την περίπτωση παραβίασής του και έχουν ως εξής:

«Άρθ. 2. - [Κυρώσεις]. 1. Διοικηταί, μέλη Διοικητικών Συμβουλίων η άλλων συλλογικών οργάνων ή υπάλληλοι Τραπεζών, οίτινες ως έκτων καθηκόντων των λαμβάνουν γνώσιν των τραπεζικών καταθέσεων, παρέχοντες καθ' οιονδήποτε τρόπον, οιαδήποτε περί αυτών πληροφορίαν, τιμωρούνται δια φυλακίσεως τουλάχιστον εξ μηνών. Η συναίνεσις ή έγκρισις του υπέρ ου το απόρρητον καταθέτου, ουδαμώς αναιρεί τον αξιόποινον χαρακτήρα της πράξεως. Οι παραπάνω διατάξεις δεν εφαρμόζονται για την Διοίκηση και τα λοιπά όργανα της Τράπεζας της Ελλάδος προκειμένου να επιβληθούν διοικητικές κυρώσεις για παραβάσεις νομισματικών, πιστωτικών ή συναλλαγματικών κανόνων. [Όπως το τελευταίο εδάφιο προστέθηκε την § 2 τον άρθρον 10 τον Ν185811989 (ΦΕΚΑ' 148)].

2. Επί καταδίκης δια την εν τη προηγουμένη παραγράφω πράξιν το δικαστήριον δεν δύναται να διάταξη αναστολήν εκτελέσεως της ποινής, ουδέ μετατροπήν ταύτης εις χρηματικήν.

3. Τα εν § 1 αναφερόμενα πρόσωπα καλούμενα ως μάρτυρες εν πολιτική ή ποινική δίκη, ουδέποτε εξετάζονται περί των απορρήτων καταθέσεων και συναινούντος έτι του υπέρ ου το απόρρητον καταθέτου.»

Νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματική δραστηριότητα:

Το ειδικό ποινικό δίκαιο της τραπεζικής αποδοχής προϊόντων εγκλήματος και της πρόληψης της παράβασης των σχετικών διατάξεων είναι από τα νεώτερα τμήματα του τραπεζικού δικαίου και συνδέει τα Πιστωτικά Ιδρύματα άμεσα με τη δίωξη της σύγχρονης εγκληματικότητας. Αναφέρουμε χαρακτηριστικά:

Ν 2331/1995 «Πρόληψη και καταστολή της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και άλλες ποινικές διατάξεις -Ολομέλεια Αρείου Πάγου - Διαιτησίες και άλλες διατάξεις». Ενδεικτικό για τις υποχρεώσεις που αναλαμβάνουν οι Τράπεζες το άρθρο που ακολουθεί:

«Αρθ. 4. - [Απόδειξη ταυτότητας συναλλασσομένου]. 1. Τα πιστωτικά ιδρύματα και οι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί οφείλουν κατά τη σύναψη συμβάσεων, στα πλαίσια οποιασδήποτε επιχειρηματικής σχέσης και ιδίως κατά το άνοιγμα λογαριασμού καταθέσεων οποιασδήποτε φύσεως, κατά τη σύναψη σύμβασης παροχής υπηρεσιών φυλάξεως περιουσιακών στοιχείων και κατά τη μίσθωση θυρίδας θησαυροφυλακίου, καθώς και κατά τη σύναψη σύμβασης ενυπόθηκου δανείου, να απαιτούν την απόδειξη της ταυτότητας του συναλλασσομένου. Η απόδειξη γίνεται με την επίδειξη του δελτίου αστυνομικής ταυτότητας ή του διαβατηρίου ή άλλου δημοσίου εγγράφου. Από τα στοιχεία πρέπει πάντως να προκύπτουν η παρούσα διεύθυνση κατοικίας, το ήδη ασκούμενο από το συμβαλλόμενο ή συναλλασσόμενο επάγγελμα και η επαγγελματική του διεύθυνση. Εκτός από τις αναφερόμενες στο πρώτο εδάφιο συναλλαγές, η υποχρέωση αυτή υπάρχει και για κάθε συναλλαγή, το ποσό της οποίας είναι ισότιμο σε δραχμές με δεκαπέντε χιλιάδες (15.000) ευρωπαϊκές νομισματικές μονάδες (ENM/ECU) τουλάχιστον, είτε γίνεται με μία πράξη είτε με περισσότερες που γίνονται την ίδια ημέρα ή ανάγονται στην ίδια έννομη σχέση. Αν το ποσό δεν είναι γνωστό κατά το χρόνο της συναλλαγής, το πιστωτικό ίδρυμα ή ο χρηματοπιστωτικός οργανισμός εξακριβώνει την ταυτότητα μόλις πληροφορηθεί το ποσό ή διαπιστώσει ότι αυτό ανέρχεται στο ισότιμο των δεκαπέντε χιλιάδων (15.000) ENM/ECU τουλάχιστον.

2. Όταν ο συμβαλλόμενος ή συναλλασσόμενος ενεργεί για λογαριασμό άλλου, εκτός από την απόδειξη της δικής του ταυτότητας κατά την § 1, οφείλει να αποδείξει και τα στοιχεία του τρίτου, φυσικού ή νομικού προσώπου, για λογαριασμό του οποίου ενεργεί. Το πιστωτικό ίδρυμα ή ο χρηματοπιστωτικός οργανισμός οφείλει να εξακριβώσει την αλήθεια και των στοιχείων αυτών και όταν ο συμβαλλόμενος ή συναλλασσόμενος δεν προβεί στην πιο πάνω δήλωση, αλλά υπάρχει βάσιμη αμφιβολία για το αν ενεργεί για δικό του λογαριασμό ή βεβαιότητα ότι ενεργεί για λογαριασμό άλλου.

3. Σε περίπτωση που υπάρχει αμφιβολία για το αν οι συμβαλλόμενοι ή συναλλασσόμενοι, που αναφέρουν οι προηγούμενες παράγραφοι, ενεργούν για ίδιο λογαριασμό ή σε περίπτωση βεβαιότητας για το ότι δεν ενεργούν για ίδιο λογαριασμό, τα πιστωτικά ιδρύματα και οι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί λαμβάνουν τα ευλόγως απαιτούμενα μέτρα προκειμένου να συλλέξουν πληροφορίες για την πραγματική ταυτότητα των προσώπων για λογαριασμό των οποίων αυτοί ενεργούν.

[...]

9. Τα πιστωτικά ιδρύματα και οι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί οφείλουν: α) να εξετάζουν με ιδιαίτερη προσοχή κάθε συναλλαγή που από τη φύση της μπορεί να συνδεθεί με νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, β) να θεσπίζουν διαδικασίες εσωτερικού ελέγχου και επικοινωνίας, ώστε να προλαμβάνουν και να εμποδίζουν τη διενέργεια συναλλαγών που συνδέονται με νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, γ) να μεριμνούν ώστε οι διαδικασίες της παραγράφου αυτής να εφαρμόζονται και στα υποκαταστήματα τους του εξωτερικού, εκτός αν αυτό απαγορεύεται από τη σχετική αλλοδαπή νομοθεσία, οπότε ενημερώνουν την αρμόδια εισαγγελική αρχή. Με απόφαση της Αρμόδιας Αρχής μπορεί να προσδιορίζονται ενδεικτικώς ειδικότερα κριτήρια ή στοιχεία των συναλλαγών αυτών, καθώς και ο τρόπος, τα όργανα και οι λεπτομέρειες ασκήσεως σχετικού ελέγχου. [...] »

ΠΔ 401/1996 «Περί οργανώσεως και λειτουργίας της Επιτροπής για την πρόληψη και καταστολή της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες του άρθρου 7 του Ν 2331/1995», με το οποίο προβλέπεται η:

«Αρθ. 1. - Συγκρότηση και λειτουργία της Επιτροπής. 1. Η συγκρότηση της Επιτροπής για την πρόληψη και καταστολή της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες γίνεται με

απόφαση των Υπουργών Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών, σύμφωνα με το άρθρο 7 του Ν 2331/1995.

2. Η Επιτροπή είναι ανεξάρτητη διοικητική αρχή, τα μέλη της οποίας κατά την άσκηση των καθηκόντων τους έχουν λειτουργική και οργανική ανεξαρτησία, ενεργούν δε και αποφασίζουν σύμφωνα με τον Νόμο και τη συνείδηση τους τηρώντας την οριζόμενη από τον Νόμο εχεμύθεια.

3. Το έργο της Επιτροπής είναι, κατ' άρθρο 7 του Ν 2331/1995, προανακριτικό στάδιο και διέπεται κατά τα λοιπά από τις σχετικές διατάξεις του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας.

4. Ο Πρόεδρος, και σε περίπτωση κωλύματος ο αναπληρωτής του, εκπροσωπεί την Επιτροπή.

5. Χρέη Γραμματέα της Επιτροπής εκτελεί υπάλληλος του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας, οριζόμενος με τον αναπληρωτή του από τον Υπουργό Εθνικής Οικονομίας.

Αρθ. 2. - Συνεδριάσεις της Επιτροπής. 1. Η Επιτροπή συνεδριάζει τακτικά, τουλάχιστον μία φορά την εβδομάδα, υπό τη διεύθυνση του Προέδρου και σε περίπτωση κωλύματος του αναπληρωτή του, εκτάκτως δε με πρόσκληση του Προέδρου ή του αναπληρωτή του.

2. Οι συνεδριάσεις της Επιτροπής είναι μυστικές, τις διευθύνει δε ο Πρόεδρος αυτής και σε περίπτωση κωλύματος αυτού ο αναπληρωτής του.[...] »

Ν 2655/1998 «Κύρωση της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για το ξέπλυμα, την έρευνα, την κατάσχεση και τη δήμευση των προϊόντων που προέρχονται από εγκληματικές δραστηριότητες».

Ν 2656/1998 «Κύρωση της Σύμβασης για την καταπολέμηση της δωροδοκίας αλλοδαπών δημοσίων λειτουργών σε διεθνείς επιχειρηματικές συναλλαγές»

ΠΔ/ΤΕ 2181/1993 «Πρόληψη διενέργειας συναλλαγών σε ξένο νόμισμα μέσω του τραπεζικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες» η οποία ορίζει ότι:

«1. [Απόδειξη ταυτότητας συναλλασσομένου]. Οι Τράπεζες που λειτουργούν στην Ελλάδα υποχρεούνται πριν από την αποδοχή καταθέσεων σε ξένο νόμισμα ή μετατρέψιμες δραχμές και από την πραγματοποίηση οποιασδήποτε άλλης συναλλαγής σε ξένο νόμισμα ή μετατρέψιμες δραχμές το ποσό της οποίας υπερβαίνει το ισότιμο των δεκαπέντε χιλιάδων Ευρωπαϊκών Νομισματικών Μονάδων (15.000 Ecu) να απαιτούν την απόδειξη της ταυτότητας του συναλλασσομένου, με εξαίρεση περιπτώσεις όπου ο συναλλασσόμενος είναι πιστωτικό ή χρηματοδοτικό ίδρυμα κατά την έννοια του άρθρου 2 του Ν 2076/1992. Η απόδειξη αυτή γίνεται με την επίδειξη δελτίου αστυνομικής ταυτότητας ή διαβατηρίου ή άλλου επισήμου εγγράφου. Η υποχρέωση γνωστοποίησης της ταυτότητας του συναλλασσόμενου υπάρχει είτε η συναλλαγή πραγματοποιείται με μία, είτε με περισσότερες πράξεις που γίνονται την ίδια ημέρα ή ανάγονται στην ίδια έννομη σχέση.

Σε περίπτωση που υπάρχει αμφιβολία για το αν οι πελάτες που αναφέρει η προηγούμενη παράγραφος ενεργούν για ίδιο λογαριασμό ή σε περίπτωση βεβαιότητας περί του ότι δεν ενεργούν για ίδιο λογαριασμό, οι Τράπεζες λαμβάνουν τα ευλόγως απαιτούμενα μέτρα προκειμένου να συλλέξουν πληροφορίες για την πραγματική ταυτότητα των προσώπων για λογαριασμό των οποίων ενεργούν οι πελάτες αυτοί. Στις περιπτώσεις αυτές, η πραγματοποίηση των συναλλαγών αναστέλλεται μέχρι την εξακρίβωση της πραγματικής ταυτότητας των προσώπων αυτών. Εξακρίβωση της ταυτότητας γίνεται και σε κάθε περίπτωση που υπάρχει υπόνοια ότι πρόκειται για νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματική δραστηριότητα του εδ. γ' του σκεπτικού της παρούσης.

2. [Απαγόρευση εκτέλεσης ύποπτων συναλλαγών]. Οι Τράπεζες οφείλουν να μην εκτελούν εκείνες από τις πιο πάνω αναφερόμενες συναλλαγές για τις οποίες γνωρίζουν ή βάσιμα υποπτεύονται ότι συνδέονται με νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματική δραστηριότητα πριν από την ενημέρωση της διοικήσεως τους ή των εξουσιοδοτημένων από τη διοίκηση τους ειδικά για το σκοπό αυτό διευθυντικών στελεχών και την υποβολή από τη διοίκηση ή τα στελέχη αυτά αναφοράς στον αρμόδιο Εισαγγελέα Πλημμελειοδικών στον οποίο θα παρέχεται κάθε χρήσιμη πληροφορία ή στοιχείο.»

Κατηγορία 5^η : Ζημιές σε υλικά αγαθά (Damage to Physical assets).

Ζημιές από καταστροφή ή βλάβη υλικών αγαθών (από φυσικές καταστροφές ή άλλες αιτίες).

Κατηγορία 6^η: Διατάραξη των εργασιών και αποτυχία ή δυσλειτουργία των συστημάτων (Business Disruption and System Failures).

Απώλειες που οφείλονται σε ανωμαλία ή διατάραξη των εργασιών λόγω αποτυχίας ή δυσλειτουργίας των συστημάτων.

Η κατηγορία αυτή αφορά προβλήματα που μπορεί να παρουσιαστούν στα πληροφοριακά συστήματα [ηλεκτρομηχανολογικό μέρος Η/Υ (Hardware) Λογισμικό, προγραμματικά στοιχεία Η/Υ (Software)], στις τηλεπικοινωνίες ή στην ηλεκτροδότηση.

Κατηγορία 7^η : Διαχείριση Διαδικασιών (Execution, Delivery and Process Management)

Ζημίες λόγω αποτυχημένων διαδικασιών συναλλαγής με εμπορικούς αντισυμβαλλόμενους ή γενικότερα με εξωτερικούς συνεργάτες. Τα θέματα αυτά ρυθμίζονται κυρίως από τον Αστικό Κώδικα και ειδικότερα από το ενοχικό δίκαιο.

Νομολογία

Στο σημείο αυτό θα παρουσιάσουμε ενδεικτικά περιπτώσεις με τις οποίες έχει ασχοληθεί η Ελληνική Δικαιοσύνη.

1. Απάτη με Η/Υ από υπάλληλο Τραπέζης

ΠεντΕφΑθ 678, 751/1998

Πρόεδρος: Ι. Γέγιος

Εισαγγελέας: Φ. Κριτσέλης

Δικηγόροι: Δ. Κορφιάτης, Ζ. Κωνσταντίνου, Ι. Θωμάς

Κατά το άρθρο 1 παρ. 1 του Ν 1608/1950, όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 36 του Ν 2172/1983 *απάτη* σε βάρος του Δημοσίου ή των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου ή κατά άλλου νομικού προσώπου από εκείνα που αναφέρονται στο άρθρο 263Α του Ποινικού Κώδικα, μεταξύ των οποίων και οι Τράπεζες που εδρεύουν στην ημεδαπή κατά το νόμο ή το καταστατικό τους, υπάρχει, όταν το όφελος που επέτυχε ή επεδίωξε ο δράστης ή η ζημία που προξενήθηκε ή οπωσδήποτε απειλήθηκε στο Δημόσιο ή στα πιο πάνω νομικά πρόσωπα υπερβαίνει το ποσό των 5.000.000 δραχμών, το οποίο, με το Ν 2408/1996, αυξήθηκε σε 50.000.000 δραχμές, επί δε μερικότερων πράξεων κατ' εξακολούθηση συνυπολογίζεται, με το άρθρο 16 παρ. 2 του Ν 2576/1953, ολόκληρο το ποσό της ζημίας που προξενήθηκε ή απειλήθηκε από τις μερικότερες πράξεις, χωρίς να απαιτείται ο συνολικός κατά ποσό προσδιορισμός της ζημίας, αλλά η ύπαρξη τέτοιας που να υπερβαίνει το παραπάνω ποσό των 50.000.000 δραχμών (βλ. ΑΠ 1259/1985 ΠοινΧρ ΚΣΤ', 259).

Εξάλλου, με το άρθρο 5 του Ν 1805/1988 προστέθηκε μετά το άρθρο 386 του ΠΚ το άρθρο 386Α με τον τίτλο "*απάτη με υπολογιστή*" στο οποίο προβλέπεται ειδική μορφή του εγκλήματος της απάτης που μπορεί να διαπραχθεί με κατάλληλη διαμόρφωση του υπολογιστή ή με αθέμιτη παρέμβαση κατά την εφαρμογή του ή με την χρησιμοποίηση εσφαλμένων ή ελλιπών στοιχείων. Πρόκειται περί της καλούμενης ηλεκτρονικής απάτης που διαφέρει από την κλασική απάτη μόνο στο ότι η ξένη περιουσία βλάπτεται όχι από την εξαπάτηση ενός ανθρώπου, αλλά από την αθέμιτη επέμβαση στην πορεία της διαδικασίας επεξεργασίας των δεδομένων του ηλεκτρονικού υπολογιστή (πρβλ. Γιαννόπουλο Γερμ. Ποιν. Δικ. σελ. 203).

[...]

Σύμφωνα με τη διάταξη αυτή η ειδική μορφή απάτης με ηλεκτρονικό υπολογιστή συντρέχει όταν ο χειριζόμενος τον Η/Υ με σκοπό να αποκομίσει ο ίδιος ή άλλος παράνομο περιουσιακό όφελος βλάπτοντας ξένη περιουσία, διαμορφώνει ένα ψευδές αποτέλεσμα, το ανακοινώνει σε κάποιον ως αληθινό και τον πείθει να προβεί σε πράξη, παράλειψη ή ανοχή που επιφέρει μετάθεση περιουσιακών στοιχείων..

[...]

Συνεπώς ο δράστης απάτης με η/υ, όταν συντρέχουν οι προϋποθέσεις του άρθρου 1 παρ. 1 του Ν 1608/1950, όπως ισχύουν μετά τις τροποποιήσεις, τιμωρείται σύμφωνα με τις διατάξεις του τελευταίου αυτού νόμου.

Στην προκειμένη υπόθεση [...]

Οι κατηγορούμενοι υπηρετούσαν στη θυρίδα της Ν.Ι. της Ε. Κ. Τράπεζας της Ελλάδος, ο πρώτος ως Διευθυντής και ο δεύτερος ως υπάλληλος επί των συναλλαγών (teller). Η θυρίδα, σύμφωνα με τις εγκύκλιες διαταγές της Διοικήσεως της Ε. Κ. Τράπεζας, έχει ως αντικείμενο τραπεζικών εργασιών, εργασίες Ταμειυτηρίου, δηλαδή αναλήψεις και καταθέσεις επί των τηρουμένων στην Ε. Κ. Τράπεζα λογαριασμών όψεως των πελατών της και απαγορεύεται η επέκταση των τραπεζικών εργασιών της θυρίδας σε χρηματοδοτήσεις - δανειοδοτήσεις των πελατών της θυρίδας. Η λογιστική απεικόνιση της κίνησης των λογαριασμών (αναλήψεις - καταθέσεις) των πελατών ενεργείται από τον επί του ταμείου της θυρίδας εξουσιοδοτημένο υπάλληλο των συναλλαγών (teller), η δε ορθότητα των λογιστικών εγγραφών, με βάση τα αντίστοιχα γραμμάτια που εκδίδει, ο τελευταίος (παραστατικά της συναλλαγής), ελέγχεται επί καθημερινής βάσεως, μετά το πέρας των συναλλαγών (κλείσιμο ταμείου) από τον Διευθυντή της θυρίδας. Ειδικότερα το γραμμάτιο που εκδίδει ο υπάλληλος επί των συναλλαγών και πιστοποιεί το ποσό της αιτουμένης από τον πελάτη κατάθεσης ή ανάληψης ηλεκτρολογείται (περνιέται) από τον ίδιο στον η/υ που χρησιμοποιεί στον αντίστοιχο λογ/σμό του πελάτη, έτσι ώστε, μετά το πέρας της συναλλαγής, απεικονίζεται στον η/υ το ακριβές πιστωτικό υπόλοιπο του λογαριασμού, το οποίο αυτόματα μεταβιβάζεται στον Κεντρικό Υπολογιστή της Τράπεζας και δια μέσου αυτού στο σύστημα ON LINE κάθε τερματικού η/υ που διατηρεί η παραπάνω Τράπεζα σε καταστήματα ή θυρίδες.

Από επιτόπιο έκτακτο διαχειριστικό έλεγχο που ενήργησαν οι ελεγκτές της Υπηρεσίας Επιθεωρήσεως της Ε. Κ. Τράπεζας, Ε.Ι. και Α.Κ., στη θυρίδα της Ν.Ι. το μεσημέρι της 2.2.1989, παρουσία του δευτέρου κατηγορουμένου που παρευρίσκετο εκεί, προέκυψαν τα ακόλουθα αποτελέσματα:

A) 1. Ο δεύτερος κατηγορούμενος, με την παραπάνω ιδιότητά του ως επί των συναλλαγών υπαλλήλου (teller) της θυρίδας, εξέδωσε την 31.1.1989 και ώρα 10.00' πμ γραμμάτιο καταθέσεως μετρητών ποσού 19.500.000 δραχμών με καταθέτη τον Ε.Κ., ενώ τέτοια κατάθεση μετρητών δεν έγινε και την ψευδή αυτή κατάθεση πληκτρολόγησε (πέρασε) στον η/υ που χρησιμοποιούσε στον λογαριασμό όψεως του παραπάνω φαινομενικού καταθέτη, με αποτέλεσμα η ψευδής αυτή κατάθεση να μεταβιβασθεί αυτόματα στον κεντρικό υπολογιστή της Ε. Κ. Τράπεζας και μέσω αυτού στο σύστημα ON LINE κάθε Η/Υ καταστήματος ή θυρίδας που διατηρεί η παραπάνω Τράπεζα. Ας σημειωθεί εδώ ότι στον παραπάνω καταθέτη Ε.Κ., που διατηρούσε στη θυρίδα λογαριασμό όψεως (ταμειυτηρίου) με αριθμό ..., ο πρώτος κατηγορούμενος, ως Δ/ντής της θυρίδας, του είχε χορηγήσει διαδοχικώς κατά το χρονικό διάστημα από 9.9.1988 έως 30.1.1989 είκοσι δύο (22) block επιταγών, ενώ αυτός δεν δικαιούτο, διότι ήταν γραμμένος στη μαύρη λίστα (Black List) με ένδειξη λήξης ποινής την 26.3.1990 (βλ. ίδια την από 19.4.1989 Συμπληρωματική Έκθεση Επιθεωρήσεως του Ν.Κ. που αναγνώσθηκε).

Από το μπλοκ αυτό των επιταγών αμέσως μετά την γενόμενη, κατά τον αναφερθέντα τρόπο, ψευδή πίστωση του λογαριασμού του, εξέδωσε δύο επιταγές 1.000.000 και 8.200.000 δραχμών σε διαταγή των Θ.Β. και Ι.Π., οι οποίοι στη συνέχεια την ίδια ημέρα τις προσκόμισαν στα καταστήματα της Ε. Κ. Τράπεζας Α. και Β. και εισέπραξαν τα ποσά αυτά, τα οποία τους κατέβαλαν οι αρμόδιοι εκεί υπάλληλοι, διότι παραπλανήθηκαν αντιστοίχως από την ένδειξη στη γραμμή ON LINE του η/υ που χρησιμοποιούσαν της παραπάνω ψευδούς πίστωσης του λογ/σμού του Ε.Κ.

[...]

Γ) 1. Την 31.1.1989 ο αυτός δεύτερος κατηγορούμενος με την παραπάνω ιδιότητά του εξέδωσε γραμμάτιο καταθέσεως μετρητών ποσού 19.970.000 δραχμών με καταθέτη την Μ.Π., ενώ τέτοια κατάθεση μετρητών δεν έγινε και την ψευδή αυτή κατάθεση πληκτρολόγησε (πέρασε) στον η/υ που χρησιμοποιούσε στον λογαριασμό όψεως της παραπάνω φαινομενικής καταθέτριας, με αποτέλεσμα η ψευδής αυτή κατάθεση να μεταβιβασθεί αυτόματα στον Κεντρικό Υπολογιστή της Ε. Κ. Τράπεζας και μέσω αυτού στο σύστημα ON LINE κάθε η/υ καταστήματος ή θυρίδας που διατηρεί η παραπάνω τράπεζα. Στη συνέχεια, αυτή εξέδωσε από μπλοκ επιταγών της Ε. Κ. Τράπεζας δύο επιταγές 3.000.000 και 15.000.000 δραχμών, τις οποίες εισέπραξε την 31.1.1989 μέσω της υπαλλήλου της Β.Α. από τα καταστήματα της Ε. Κ. Τράπεζας της οδού Α. και Β. αντιστοίχως. Επίσης η ίδια από το παραπάνω μπλοκ επιταγών του λογαριασμού της εξέδωσε και άλλες δύο επιταγές ποσών

1.230.943 και 335.994 δραχμών, τις οποίες μεταβίβασε στο σύζυγό της Α.Π, ο οποίος στη συνέχεια τις μεταβίβασε στην εταιρία Τ. Η τελευταία εισέπραξε τα ποσά των επιταγών αυτών από το κατάστημα Π. Ωσαύτως η ίδια εταιρία (Τ.) εισέπραξε από το αυτό κατάστημα και άλλη επιταγή της Μ.Π., ποσού 390.349 δραχμών, η οποία περιήλθε σε αυτήν κατά τον ίδιο τρόπο. Τα παραπάνω ποσά των επιταγών τα κατέβαλαν οι αρμόδιοι υπάλληλοι, διότι παραπλανήθηκαν από την ένδειξη στον η/υ, που καθένας χρησιμοποιούσε, της παραπάνω ψευδούς πίστωσης του λογαριασμού της Μ.Π. με το ποσό των 19.970.000 δραχμών.

2. Την 1.2.1989 ο αυτός δεύτερος κατηγορούμενος με την παραπάνω ιδιότητά του εξέδωσε γραμμάτιο καταθέσεως μετρητών ποσού 20.850.000 δραχμών με καταθέτη τη Μ.Π., ενώ αυτή κατέθεσε ποσό μόνο 1.500.000 δραχμών, έτσι ώστε προέκυψε πλασματικό πιστωτικό υπόλοιπο στο λογαριασμό της 19.350.000 δραχ., το δε ψευδές αυτό ποσό του πλασματικού υπολοίπου πληκτρολόγησε (πέρασε) στον η/υ που χρησιμοποιούσε στον λογαριασμό όψεως της παραπάνω φαινομενικής καταθέτριας με αποτέλεσμα το ψευδές αυτό πλασματικό πιστωτικό υπόλοιπο να μεταβιβασθεί αυτόματα στον Κεντρικό Υπολογιστή της Ε. Κ. Τράπεζας και μέσω αυτού στο σύστημα ON LINE κάθε η/υ καταστήματος ή θυρίδας που διατηρεί η παραπάνω τράπεζα. Στη συνέχεια η Μ.Π. εξέδωσε σε διαταγή της και σε βάρος του λογαριασμού της από το μπλοκ επιταγών που διέθετε, δύο επιταγές 4.000.000 και 15.000.000 δραχμών, τις οποίες εισέπραξε την 2.2.1989 (αυθημερόν) από το κατάστημα Π. της Ε. Κ. Τράπεζας, διά της υπαλλήλου της Β.Λ., διότι ο αρμόδιος υπάλληλος παραπλανήθηκε από την ένδειξη, στον η/υ που χρησιμοποιούσε, της ψευδούς πίστωσης του λογαριασμού της Μ.Π. με το παραπάνω πλασματικό υπόλοιπο των 19.350.000 δραχμών
[...]

Ζ) Στις 30.1.1989 ο Χ.Τ. εμφάνισε την υπ' αριθμ. 50800/30.1.1989 επιταγή ποσού 9.800.000 δραχμών, πληρωτέα από την Τράπεζα CITY BANK, εκδόσεως Κ.Φ. Οι κατηγορούμενοι, ενώ ε γνώριζαν ότι η επιταγή αυτή ήταν ακάλυπτη, με σκοπό να προσπορίσουν στον παραπάνω εκδότη της επιταγής παράνομο περιουσιακό όφελος, σε βάρος της περιουσίας της Ε. Κ. Τράπεζας, κατέβαλαν σ' αυτόν το παραπάνω ποσό της επιταγής, χωρίς να εκδώσουν παραστατικά Ταμείου, προς συγκάλυψη δε της παράνομης αυτής πληρωμής της επιταγής, απέκρυψαν αθεμίτως από τα ελεγκτικά όργανα της Ε. Κ. Τράπεζας ότι η επιταγή αυτή ήταν ακάλυπτη, δια της μη καταχωρήσεως και της μη αποστολής της με υπηρεσιακή κατάσταση στο Κεντρικό Κατάστημα της Ε. Κ. Τράπεζας προκειμένου να διαπιστωθεί η πληρωμή ή μη της επιταγής αυτής από την πληρώτρια Τράπεζα, από την οποία επιστράφηκε ανεξόφλητη την 10.2.1989 με ημερομηνία σφράγισης 7.2.1989.

Περαιτέρω από τις ίδιες αποδείξεις αποδεικνύεται ότι οι παραπάνω μερικότερες πράξεις της απάτης με ηλεκτρονικό υπολογιστή (υπό στοιχ. Α-Ε) που συνιστούν εξακολούθηση του αυτού εγκλήματος, διεπράχθησαν από κοινού με τη σύμπραξη και των δύο κατηγορουμένων, των οποίων η σύμπραξη, για την πραγμάτωση των στοιχείων της ηλεκτρονικής απάτης ήταν αντικειμενικώς αναγκαία, αφού τα παραστατικά των συναλλαγών που περνούσε ο δεύτερος κατηγορούμενος στον η/υ ελέγχονταν καθημερινά από τον πρώτο ως Διευθυντή του καταστήματος. Ειδικότερα αποδείχθηκε ότι, ο πρώτος κατηγορούμενος είχε τον κυρίαρχο ρόλο συναυτουργού στην διάπραξη των παραπάνω αξιοποιώνων πράξεων. [...]

Ας σημειωθεί εδώ ότι η συμμετοχική δράση των κατηγορουμένων δεν εξαντλείται στην διάπραξη μόνο των μερικότερων πράξεων απάτης που αναφέρθηκαν και αφορούν το χρονικό διάστημα από 30.1 έως 2.2.89 σύμφωνα με το κατηγορητήριο. Η παράνομη χρηματοδότηση, ενός μνημένου ομίλου "πελατών" που είχαν αναπτύξει εμπορική δραστηριότητα στην περιοχή Ν.Ι., άρχισε από το Σεπτέμβριο 1988 και ο συνολικός τζίρος των παρανόμων χρηματοδοτικών πιστώσεων που εκτέλεσαν οι κατηγορούμενοι στο εξάμηνο χρονικό διάστημα της δραστηριότητάς τους αυτής ξεπέρασε τα έξι (6) δισεκατομμύρια δραχμές.

Σύμφωνα με την υπ' αριθμ. 82/19.4.89 Συμπληρωματική Έκθεση της Υπηρεσίας Επιθεωρήσεως της Ε. Κ. Τράπεζας που αναφέρθηκε "..... με την τακτική που ακολουθούσε η θυρίδα να αποδέχεται επιταγές για κατάθεση στους τηρούμενους σ' αυτή λογαριασμούς όψεως ή Στεγαστικού Ταμειυτηρίου ως μετρητά ήτοι να εκδίδει Γραμμάτια Είσπραξης με πληκτρολόγηση "ΜΕΤΡΗΤΑ" αντί "ΕΠΙΤΑΓΗΣ" και να παραλαμβάνει επιταγές αντί μετρητών, παρείχε την ευχέρεια στους κομιστές των επιταγών να αναλαμβάνουν άμεσα και ανέξοδα γι' αυτούς το πιστούμενο στους λογαριασμούς τους τίμημα των επιταγών αυτών, ενώ από την άλλη πλευρά η Τράπεζα επωμιζόταν τον κίνδυνο της μη είσπραξης των επιταγών αυτών και την ευθύνη έναντι των νομισματικών αρχών για παράνομη χρηματοδότηση των εν λόγω "πελατών". Παράλληλα υφίστατο απώλεια χρεωστικών τόκων λόγω μη πληκτρολόγησης κατά την παραλαβή των επιταγών τοκοφόρου ημερομηνίας κατά τα ισχύοντα, σε σχέση βέβαια και με το χρόνο καταβολής στους κομιστές του προϊόντος των επιταγών και μείωσης της ταμειακής της ρευστότητας". Ενδεικτική στο σημείο αυτό είναι και η επ' ακροατηρίω κατάθεση του μάρτυρα Α. Κ., που ενήργησε τον έκτακτο έλεγχο που αναφέρθηκε, ο οποίος καταθέτει επιγραμματικά ότι ".... Η δημιουργία της εικονικής κατάθεσης δημιουργούσε αυτόματα στο λογαριασμό του πελάτη ένα πιστωτικό υπόλοιπο.... Τα 154 εκατομμύρια προέκυψαν τις δύο τελευταίες ημέρες ... είχε φύγει ένα κεφάλαιο 154.000.000 δρχ. και αυτό πάντα έστεκε στον αέρα για να καλύπτει τις ακάλυπτες επιταγές

με λεφτά της Τράπεζας. Είχαν δημιουργήσει ένα κεφάλαιο για να λειτουργεί αυτό το σύστημα και το κεφάλαιο αυτό το χρησιμοποιούσαν οι πελάτες για να καλύπτουν τα δικά τους ανοίγματα στην αγορά". Γίνεται σαφές από τα παραπάνω ότι, οι κατηγορούμενοι, μέσω του η/υ, εξαπατούσαν τους αρμόδιους υπαλλήλους της Ε. Κ. Τράπεζας με ψευδείς εγγραφές περί του ύψους του πιστωτικού υπολοίπου των λογαριασμών "των πελατών" ότι αυτοί "αυτοχρηματοδοτούντο" με τα ποσά που τους κατέβαλαν οι υπάλληλοι της Τράπεζας, ότι το συνολικό ύψος της κατά τον απατηλό αυτό τρόπο επιτυγχανομένης "αυτοχρηματοδότησης" κυμαινόταν, με μικρές αποκλίσεις προς τα πάνω ή κάτω, γύρω στο ποσό των 154.000.000 δραχμών, το οποίο υπήρχε στα χέρια των πελατών και αιωρείτο λογιστικά σε όλη την εξάμηνη διάρκεια της λειτουργίας των λογαριασμών, διότι οι "πελάτες" μετά την είσπραξη από αυτούς της εικονικής πίστωσης των λογαριασμών τους, κατέθεταν στους κατηγορούμενους ισόποσες ακάλυπτες ιδιωτικές επιταγές, τις οποίες αυτοί καταχωρούσαν στα παραστατικά υπηρεσιακά έγγραφα ως κατάθεση μετρητών.

Από τη συνεκτίμηση και αποδεικτική αξιολόγηση των παραπάνω παραδοχών και πραγματικών δεδομένων αποδεικνύεται ότι οι κατηγορούμενοι με σκοπό να προσπορίσουν σε άλλους παράνομο περιουσιακό όφελος έβλαψαν την περιουσία της Ε. Κ. Τράπεζας με αθέμιτες επεμβάσεις στη λειτουργία του η/υ συνιστάμενες σε ψευδείς καταχωρήσεις χρηματικών καταθέσεων διαμορφώνοντας έτσι παράλληλα το σκοπούμενο από αυτούς ψευδές αποτέλεσμα, που ανακοίνωναν ως αληθές, με συνέπεια την εξαπάτηση των αρμοδίων υπαλλήλων της Ε. Κ. Τράπεζας, οι οποίοι κατέβαλαν τα αιτούμενα προς ανάληψη ποσά, η δε συνολική ζημία που επέφεραν σε βάρος της Ε. Κ. Τράπεζας ανήλθε στο ποσό των 157.000.000 δραχμών.

[...]

Επειδή, με τη συνδρομή όλων των παραπάνω παραδοχών και πραγματικών περιστατικών που έγιναν δεκτά, οι κατηγορούμενοι πρέπει να κηρυχθούν ένοχοι ως συναυτουργοί των προπεριγραφιστών μερικότερων πράξεων της απάτης με ηλεκτρονικό υπολογιστή (υπό στοιχ. Α'- Ε') και της υπό στοιχ. Ζ' πράξης της απάτης, ο δε πρώτος από αυτούς και ως ηθικός αυτουργός της υπό στοιχ. ΣΤ' μερικότερης πράξης της απάτης με ηλεκτρονικό υπολογιστή. Ο δεύτερος κατηγορούμενος, σύμφωνα με όσα έγιναν δεκτά, πρέπει να κηρυχθεί αθώος της τελευταίας αυτής πράξεως. Επίσης πρέπει να τους χορηγηθούν οι ελαφρυντικές περιστάσεις του εντίμου βίου και της καλής μετά την πράξη τους συμπεριφοράς, που τους αναγνωρίστηκαν πρωτοδίκως, διότι η πρωτόδικη απόφαση ως προς τις διατάξεις της αυτές

δεν ανακαλείται, σύμφωνα με το άρθρο 470 ΚΠΔ εφόσον κρίνεται έφεση των κατηγορουμένων.

Οι ισχυρισμοί του δεύτερου κατηγορουμένου περί πραγματικής του πλάνης (άρθρ. 32 παρ. 2 ΠΚ), διότι αγνοούσε ότι η απάτη σε βάρος Τραπεζών εμπίπτει στις διατάξεις του Ν 1608/1950, όπως ισχύει, πρέπει να απορριφθεί, διότι τα περιστατικά που συνιστούν τις προϋποθέσεις εφαρμογής του Ν 1608/1950 δεν αποτελούν "επαύξηση του αξιοποίνου" επί πλέον δεν αποδείχθηκε ότι ο κατηγορούμενος αγνοούσε ότι ο παραπάνω νόμος εφαρμόζεται και στις περιπτώσεις απάτης σε βάρος Τραπεζών. Ο άλλος ισχυρισμός του ίδιου κατηγορουμένου περί αναγνωρίσεως του ελαφρυντικού της ειλικρινούς μετάνοιας (84 παρ. 2 στοιχ. δ' ΠΚ), διότι από αυτόν αποκαλύφθηκε η πράξη και επεδίωξε να συμβάλει στον έλεγχο και τη διερεύνησή της, πρέπει επίσης να απορριφθεί, διότι τα περιστατικά που επικαλείται από κανένα αποδεικτικό στοιχείο δεν επιβεβαιώθηκαν.

Για τους λόγους αυτούς

[...]

Κηρύσσει ενόχους τους κατηγορουμένους ...

Κηρύσσει ένοχο τον πρώτο κατηγορούμενο Κ.Ν., ηθικής αυτουργίας σε απάτη με η/υ σε βάρος της ίδιας Τράπεζας με σκοπό να προσπορίσει παράνομο περιουσιακό όφελος, ο Ε.Μ.

Κηρύσσει αθώο τον δεύτερο κατηγορούμενο Κ.Σ., ότι συμμετείχε ως συναυτουργός του πρώτου κατηγορουμένου στην τέλεση της αμέσως παραπάνω πράξεως της απάτης

[...]

Καταδικάζει τους κατηγορούμενους που κηρύχθηκαν ένοχοι σε ποινή κάθειρξης, τον μεν πρώτο Κ.Ν. έξι (6) ετών, τον δε δεύτερο Κ.Σ. πέντε (5) ετών.

2. Υπεξαίρεση στην υπηρεσία

ΑΠ 349/1998

Προεδρεύων:Χ.Μυρσινιάς

Εισηγητής:Γ.Ρήγος

Εισαγγελεύς:Β.Ξενικάκης

Δικηγόροι:Δ.Ευαγγέλου,Ε.Κωφός

Κατά το άρ. 258 ΠΚ, υπεξαίρεση στην υπηρεσία διαπράττει ο υπάλληλος, ο οποίος παράνομα ιδιοποιείται χρήματα ή άλλα κινητά πράγματα που τα έλαβε ή τα κατέχει λόγω αυτής της ιδιότητάς του, και αν ακόμη δεν ήταν αρμόδιος γι' αυτά, τιμωρείται δε α) με φυλάκιση τουλάχιστον έξι μηνών β) αν το αντικείμενο της πράξης είναι ιδιαίτερα μεγάλης αξίας, με φυλάκιση τουλάχιστον δύο ετών, γ) με κάθειρξη μέχρι δέκα ετών, αν ο υπαίτιος μεταχειρίστηκε ιδιαίτερα τεχνάσματα.

Κατά το άρ. 242 ΠΚ (παρ. 1), υπάλληλος που στα καθήκοντά του ανάγεται η έκδοση ή η σύνταξη ορισμένων δημόσιων εγγράφων, αν σε τέτοια έγγραφα βεβαιώνει με πρόθεση ψευδώς περιστατικό που μπορεί να έχει έννομες συνέπειες, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους. Κατά την παρ. 2 του ίδιου άρθρου, με την ίδια ποινή τιμωρείται ο υπάλληλος, ο οποίος με πρόθεση νοθεύει, καταστρέφει, βλάπτει ή υπεξάζει έγγραφο που του το εμπιστεύτηκαν ή του είναι προσιτό λόγω της υπηρεσίας του, κατά δε την παρ. 3, όπως αυτή συμπληρώθηκε με το άρ. 1 παρ. 7β' Ν. 2408/4.6.96, αν ο υπαίτιος κάποιας από τις πράξεις των παρ. 1 και 2 είχε σκοπό να προσπορίσει στον εαυτό του ή σε άλλον αθέμιτο όφελος ή να βλάψει παράνομα άλλον, επιβάλλεται κάθειρξη, εάν το όφελος ή η βλάβη υπερβαίνουν το ποσό των είκοσι πέντε εκατομμυρίων (25.000.000) δραχμών. Κατά το άρ. 216 παρ. 1 ΠΚ, πλαστογραφία διαπράττει όποιος καταρτίζει πλαστό ή νοθεύει έγγραφο, με σκοπό να παραπλανήσει με τη χρήση του άλλον σχετικά με γεγονός που μπορεί να έχει έννομες συνέπειες και τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον τριών μηνών. Σύμφωνα όμως με την παρ. 3 του ίδιου άρθρου, όπως αυτή συμπληρώθηκε με το άρ. 1 παρ. 7α' του ίδιου Ν. 2408, αν ο υπαίτιος σκόπευε να προσπορίσει στον εαυτό του ή σε άλλον περιουσιακό όφελος βλάπτοντας τρίτον ή σκόπευε να βλάψει άλλον, τιμωρείται με κάθειρξη μέχρι δέκα ετών, εάν το όφελος ή η βλάβη υπερβαίνουν το ποσό των είκοσι πέντε εκατομμυρίων (25.000.000) δρχ. Κατά το άρ. 263α ΠΚ, για την εφαρμογή -μεταξύ άλλων διατάξεων- των άρ. 242 και 258 του ίδιου Κώδικα, υπάλληλοι θεωρούνται, εκτός από αυτούς που αναφέρονται στο άρ. 13 περ. α', ήτοι εκείνοι στους οποίους νόμιμα έχει ανατεθεί, έστω και προσωρινά, η άσκηση υπηρεσίας

δημόσιας, δημοτικής ή κοινοτικής ή άλλου νομικού προσώπου δημόσιου δικαίου, κατά τη περίπτωση β' του άρθρου αυτού (263α) και όσοι υπηρετούν μόνιμα ή πρόσκαιρα και με οποιαδήποτε ιδιότητα σε τράπεζες που εδρεύουν στην ημεδαπή κατά το νόμο ή το καταστατικό τους.

Κατά το άρ. 111 παρ. 1 ΚΠΔ, από το εφετείο, τριμελές ως πρωτοβάθμιο και πενταμελές ως δευτεροβάθμιο δικαστήριο (άρ. 14 Ν. 1649/86), δικάζονται τα κακούργηματα που προβλέπονται από τον ΠΚ σχετικά -μεταξύ άλλων περιπτώσεων που αναφέρονται στην ίδια διάταξη (111 παρ. 1 ΚΠΔ) με την υπεξαίρεση στην υπηρεσία, αν τελέστηκαν από πολίτες, άσχετα με το πρόσωπο του παθόντα και το ποσό του οφέλους ή της ζημίας ή, αν τελέστηκαν από στρατιωτικούς και στρέφονται κατά του Δημοσίου ή νομικού προσώπου δημόσιου δικαίου ή κατά άλλου νομικού προσώπου από εκείνα που αναφέρονται στο άρ. 263α ΠΚ και εφόσον το όφελος που πέτυχε ή επεδίωξε με αυτά, ο δράστης ή η ζημία που προξενήθηκε ή απειλήθηκε στο Δημόσιο ή στα πιο πάνω νομικά πρόσωπα υπερβαίνει το ποσό των πέντε εκατομμυρίων δραχμών.

Εξάλλου, κατά το άρ. 128 παρ. 1 ΚΠΔ, τα συναφή εγκλήματα ανακρίνονται και εκδικάζονται από το ίδιο δικαστήριο, αν η συνεκδίκηση δεν προκαλεί βλάβη (εδ. α') και το δικαστήριο που δικάζει το βαρύτερο έγκλημα είναι στην περίπτωση αυτή αρμόδιο και για τα άλλα συναφή (εδ. β'). Κατά τα αρ. 129 παρ. 1α, συναφή θεωρούνται, μεταξύ των περιοριστικά αναφερομένων (περ. α' - γ') στην ίδια παράγραφο, όσα γίνονται από το ίδιο πρόσωπο, είτε συγχρόνως, είτε σε διαφορετικούς τόπους και χρόνους. Τέλος, κατά το άρ. 1 παρ. 1 Ν. 1608/50 "περί αυξήσεως των ποινών των προβλεπομένων δια τους καταχραστές του Δημοσίου, όπως η παράγραφος αυτή διαμορφώθηκε (εδ. πρώτο) με το άρ. 36 παρ. 1 Ν. 2172/93, στον ένοχο των αδικημάτων που προβλέπονται -μεταξύ άλλων- στα άρ. 216, 242 και 258 ΠΚ, εφόσον αυτά στρέφονται κατά του Δημοσίου ή των ν.π.δδ. ή κατά άλλου νομικού προσώπου από εκείνα που αναφέρονται στο άρ. 263α ΠΚ και το όφελος που πέτυχε ή επεδίωξε ο δράστης ή η ζημία που προξενήθηκε ή οπωσδήποτε απειλήθηκε στο Δημόσιο ή στα πιο πάνω νομικά πρόσωπα υπερβαίνει (μετά την τροποποίηση του Ν. 2408, άρ. 4 παρ. 3α') το ποσό των 50.000.000 δρχ., επιβάλλεται η ποινή της κάθειρξης και αν συντρέχουν ιδιαίζόντως επιβαρυντικές περιστάσεις, ιδίως αν ο ένοχος εξακολούθησε επί μακρό χρόνο την εκτέλεση του εγκλήματος ή το αντικείμενό του είναι ιδιαίτερα μεγάλης αξίας, επιβάλλεται η ποινή της ισόβιας κάθειρξης.

Στην προκείμενη περίπτωση, η αναιρεσεύουσα Α.Κ. παραπέμφθηκε στο Τριμελές (για τα κακουργήματα /πρωτοβάθμιο) Εφετείο Θεσσαλονίκης για τις κατ' εξακολούθηση πράξεις της κακουργηματικής υπεξαίρεσης στην υπηρεσία, της νόθευσης εγγράφων και της πλαστογραφίας. Ο κακουργηματικός χαρακτήρας της υπεξαίρεσης έγκειται στη χρήση ιδιαίτερων τεχνασμάτων (άρ. 258 περ. γ' ΠΚ). Τις παραπάνω πράξεις τέλεσε ως υπάλληλος της Ι Λ Τράπεζας της Ελλάδος, η οποία είναι Τράπεζα που εδρεύει στην Ελλάδα (άρ. 263α ΠΚ),

[...]

3. Ληστεία κ.λ.π

ΠεντΕφΘεσ 330 και 336/1998

Πρόεδρος Α.Πλατής

Εισαγγελεύς Κ.Μπέσσας

Δικηγόροι Α.Μακρίδου, Β.Μιχαλάκης

Α.Κουδρόγλου, Χ.Νάσλα

Οι κατηγορούμενοι γνωρίστηκαν τον Απρίλη του 1994.

[...]

Μαζί του ο Γ.Δ. κατείχε ένα σακβουαγιάζ μέσα στον οποίο είχε τοποθετήσει μία επαναληπτική καραμπίνα της οποίας είχε αποκόψει την κάνη, πλήρη πέντε φυσίγγων και στις τσέπες του είχε δύο πλήρη φυσίγγια με μαύρο περίβλημα. Η Μ.Κ. κρατούσε μία τσάντα, που μαζί με τον συγκατηγορούμενο της ετοίμασαν προηγουμένως στο σπίτι τους, μέσα στην οποία μεταξύ άλλων υπήρχαν και στρατιωτικά ρούχα (αρβύλες, μπερές, φόρμα κ.λπ.), ώστε μετά τη ληστεία ο Γ.Δ. να αλλάξει με τη βοήθειά της τα ρούχα του με αυτά τα στρατιωτικά, ώστε να διαφύγει σαν στρατιωτικός, όπως επίσης και δύο μαχαίρια και 13 πλήρη φυσίγγια. Συνεννοήθηκε μαζί του να τον περιμένει πλησίον της Τράπεζας για όσο χρόνο χρειαζόταν για τη διάπραξη της ληστείας, παρέχοντάς του έτσι με τη φυσική παρουσία της ενδυνάμωση και συνδρομή και πράγματι η Μ.Κ. έλαβε θέση σε παρακείμενη της Τράπεζας είσοδο πολυκατοικίας.

Αμέσως μετά ο Γ.Δ. εισήλθε στο χώρο του Υποκαταστήματος και αφού έβγαλε την παραπάνω караμπίνα από τον ταξιδιωτικό σάκο, ακινητοποίησε τους υπαλλήλους της Τράπεζας και τους, εκείνη τη στιγμή, παρόντες πελάτες, φωνάζοντας ληστεία και απειλώντας τους με τη ζωή τους, αν κάποιος τολμούσε να αντισταθεί.

Στη συνέχεια απευθύνθηκε στον ταμία Α.Π., τον οποίο υποχρέωσε με την απειλή του όπλου να τοποθετήσει μέσα στον παραπάνω σάκο 9.000.000 δρχ., τις οποίες ιδιοποιήθηκε παράνομα. Εξήλθε τρέχοντας από το Υποκατάστημα πυροβολώντας 3-4 φορές στον αέρα για εκφοβισμό, αλλά για το λόγο αυτό έγινε αντιληπτός από το φρουρό του Υποκαταστήματος, ο οποίος του φώναξε να αφήσει το σάκο, πλην αυτός δεν υπάκουσε.

Κινητοποιήθηκε η Αστυνομία, όργανα της οποίας, μεταξύ των οποίων και οι μάρτυρες που εξετάστηκαν, συνέλαβαν πρώτα τη Μ.Κ., ως ύποπτη, η οποία περίμενε με την τσάντα το συγκατηγορούμενό της, τον οποίο αυτή πρώτα κατονόμασε ως διαπράξαντα τη ληστεία και αργότερα συνελήφθη και ο Γ.Δ., στο λεβητοστάσιο μίας πολυκατοικίας όπου είχε καταφύγει.

Με τα δεδομένα αυτά, τα οποία προκύπτουν από τις σαφείς και κατηγορηματικές καταθέσεις των μαρτύρων, σε συνδυασμό με τα έγγραφα που διαβάστηκαν, προκύπτει πλήρης η ενοχή των κατηγορουμένων για τις πράξεις που τους αποδίδονται, του μεν πρώτου της ληστείας, της παράνομης οπλοφορίας, οπλοχρησίας και οπλοκατοχής όπλων, φυσιγγίων και ενός πριονωτού μαχαιριού, που βρέθηκε στην επί της οδού Β. οικία του, της δε Μ.Κ., απλής συνέργειας στη ληστεία και της παράνομης οπλοκατοχής.

Για τους λόγους αυτούς

Καταδικάζει τον 1ο κατηγορούμενο που κηρύχθηκε ένοχος σε κάθειρξη επτά (7) ετών για την πρώτη πράξη και σε φυλάκιση έξι (6) μηνών για κάθε μία από τις λοιπές τρεις πράξεις. Καταδικάζει την 2η κατηγορούμενη που κηρύχθηκε ένοχη σε φυλάκιση δύο (2) ετών για την πρώτη πράξη και έξι (6) μηνών για την δεύτερη πράξη.

4. Προστασία καταναλωτών (ν. 2251/94)

Αριθμός Αποφάσεως

1208/1998

ΤΟ ΠΟΛΥΜΕΛΕΣ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

Αποτελούμενο από τους Δικαστές : Παναγιώτη Κλωνάρη, Πρόεδρο

Πρωτοδικών, Ευσταθία Μελά, Πρωτοδίκη, Αναστάσιο Αναστασίου, Πάρεδρο
(λόγω κωλύματος των τακτικών Δικαστών) - Εισηγητή και από την Γραμματέα
Μαργαρίτα Τράκα.

Συνεδρίασε δημόσια στο ακροατήριό του στις 6-4-1998 για να δικάσει

Του ενάγοντος : Σωματείου μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα με την επωνυμία "ΕΝΩΣΗ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΩΝ Η ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΖΩΗΣ", που έχει την έδρα της στην Αθήνα και εκπροσωπείται νόμιμα παραστάνας διά της πληρεξούσιας δικηγόρου Μελίνας Μουζουράκη.

Της εναγομένης - καθ' ης η πρόσθετη παρέμβαση. Ανώνυμης Τραπεζικής Εταιρείας, με την επωνυμία C Τράπεζα που εδρεύει, η οποία είναι νομίμως εγκατεστημένη στην Αθήνα και εκπροσωπείται νόμιμα παραστάσα διά του πληρεξουσίου δικηγόρου Δημητρίου Πασσά.

Προσθέτως παρεμβαίνουν : Το Σωματείο με την επωνυμία "Ελληνικό Γραφείο Ενώσεως Καταναλωτών" που εδρεύει στην Αθήνα και εκπροσωπείται νόμιμα παραστάνας δια του πληρεξουσίου δικηγόρου Δημητρίου Σπυράκου.

ΑΦΟΥ ΜΕΛΕΤΗΣΕ ΤΗ ΔΙΚΟΓΡΑΦΙΑ

ΣΚΕΦΘΗΚΕ ΚΑΤΑ ΤΟ ΝΟΜΟ

Με την υπό κρίση αγωγή της (αρ. Εκθ. Κατάθ. 282/98) η ενάγουσα, ένωση καταναλωτών του άρθρου 10 Ν. 2251/94 (ΦΕΚ Α' 191/16.11.94), ισχυρίζεται ότι η εναγόμενη είναι νόμιμα εγκατεστημένη στην Ελλάδα αλλοδαπή ανώνυμη Τραπεζική εταιρεία, που δραστηριοποιείται στον τομέα παροχής πιστωτικών υπηρεσιών. Ότι στο πλαίσιο των δραστηριοτήτων της, δηλαδή αφενός στις συμβάσεις καταθέσεων που συνάπτει με καταναλωτές πελάτες της και αφετέρου στις συμβάσεις πιστωτικών καρτών C VISA και C MASTERCARD, η εναγόμενη χρησιμοποιεί γενικούς όρους συναλλαγών ενσωματωμένους στα εξής έντυπα 1) "ΓΕΝΙΚΟΙ

ΟΡΟΙ ΤΡΑΠΕΖΙΚΩΝ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ ΜΕ ΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΤΗΣ C Τράπεζας.", 2) "ΟΥΣΙΩΔΕΙΣ ΟΡΟΙ ΧΟΡΗΓΗΣΗΣ ΚΑΡΤΑΣ C VISA" και 3) "ΟΥΣΙΩΔΕΙΣ ΟΡΟΙ ΧΟΡΗΓΗΣΗΣ ΚΑΡΤΑΣ C MASTERCARD". Ότι μεταξύ των όρων που χρησιμοποιεί στο υπό στ. 1) ανωτέρω έντυπο είναι καταχρηστικός και άρα άκυρος ο όρος υπ' αρ. 208 περί δυνατότητας της εναγομένης να επιβάλλει οποτεδήποτε κατά την κρίση της έξοδα κίνησης σε κάθε λογαριασμό για την περίπτωση που δεν παρουσιάζει υπόλοιπα ανώτερα από το κατώτατο όριο που θα καθορίζει κάθε φορά η εναγόμενη για το αντίστοιχο είδος λογαριασμού όπως και η σε εφαρμογή αυτού ήδη από το Μάιο του 1997 επιβολή από την εναγόμενη σε όλους τους λογαριασμούς καταθέσεων με μέσο μηνιαίο υπόλοιπο κάτω των 5.000.000 δρχ. ποσού 5.000. μηνιαίως ως έξοδα κινήσεως. Επίσης, εκθέτει ότι από τους πανομοιότυπους γενικούς όρους που περιέχονται στα υπό στοιχ. 2 και 3 ανωτέρω έντυπα άλλοι μεν είναι παράνομοι και άλλοι καταχρηστικοί, ως αντιτιθέμενοι στις διατάξεις του άρθρου 2 παρ. 6, 7 του Ν. 2251/94, κατά τα ειδικότερα εκτιθέμενα στο αγωγικό δικόγραφο. Περαιτέρω, ότι όλοι οι γενικοί όροι που περιλαμβάνονται στα υπό στοιχ. 2 και 3 ανωτέρω αναφερόμενα έντυπα δεν είναι εκτυπωμένοι ευανάγνωστα, όπως ορίζει το άρθρο 2 παρ. 3 του ως άνω νόμου. Με βάση το ιστορικό αυτό η ενάγουσα ένωση ζητεί : α) να απαγορευθεί στην εναγόμενη να διατυπώνει και να χρησιμοποιεί στις συμβάσεις καταθέσεων που συνάπτει με τους καταναλωτές γενικό όρο σχετικό με την επιβολή εξόδων κίνησης ως καταχρηστικό και άκυρο, β) να απαγορευθεί η πρακτική χρέωσης ποσού 5.000 δρχ. μηνιαίως στους λογαριασμούς καταθέσεων πελατών της εναγομένης, οι οποίοι παρουσιάζουν μέσο μηνιαίο υπόλοιπο καταθέσεων μικρότερο των 5.000.000 δρχ., γ) να απαγορευθεί στην εναγόμενη να χρησιμοποιεί τα αναφερόμενα στην αγωγή δυσανάγνωστα έντυπα γενικών όρων για τη χορήγηση των πιστωτικών της καρτών και να υποχρεωθεί η εναγόμενη να εκτυπώνει τους γενικούς της όρους με ευδιάκριτους και ευμεγέθεις χαρακτήρες, δ) να απαγορευθεί στην εναγομένη να διατυπώνει και να χρησιμοποιεί στις συμβάσεις που συνάπτει με τους καταναλωτές τους αναφερόμενους στην αγωγή γενικούς όρους χορήγησης των πιστωτικών καρτών C VISA και C MASTERCARD ως καταχρηστικούς και άρα άκυρους, ε) να υποχρεωθεί η εναγόμενη να ενημερώσει με κάθε πρόσφορο τρόπο και με έξοδά της τους συμβαλλόμενους της ότι οι παραπάνω γενικοί όροι δεν ισχύουν. Επιπλέον ζητεί στ) να αναγνωρισθεί ότι η εναγόμενη είναι υπόχρεος σε καταβολή ποσού 600.000.000 δρχ. ως χρηματική ικανοποίηση για την ηθική βλάβη που υφίσταται το καταναλωτικό κοινό από τη χρησιμοποίηση των προσβαλλόμενων ως καταχρηστικών γενικών όρων, ζ) να απειληθεί κατά της εναγομένης για κάθε παράβαση των πιο πάνω αιτουμένων χρηματική ποινή 2.000.000 δρχ. υπέρ της ενάγουσας, η) να κηρυχθεί η απόφαση που θα εκδοθεί προσωρινά

εκτελεστή και θ) να καταδικαστεί η εναγόμενη στη δικαστική δαπάνη της ενάγουσας. Με αυτό το περιεχόμενο και αιτήματα η ένδικη αγωγή παραδεκτώς εισάγεται για να συζητηθεί ενώπιον αυτού του Δικαστηρίου ως καθ' ύλην και κατά τόπον αρμοδίου (α. 10 παρ. 11 ν. 2251/94), κατά τη διαδικασία της εκούσιας δικαιοδοσίας (α. 10 παρ. 12 εδ. Α' ν. 2251/94) και είναι νόμιμη. **Στηρίζεται στις διατάξεις των άρθρων 1, 2 παρ. 1, 3, 5, 6, 7, 10, 14 παρ. 7 ν. 2251/94, 178, 179, 299, 281 ΑΚ, 70, 176, 191 παρ. 2, 907, 908 και 947 παρ. 1 Κ.Πολ.Δ.**, εκτός από το προαναφερθέν υπό στοιχείο ε) αίτημα, το οποίο πέραν της αοριστίας που έχει η μη αναφορά συγκεκριμένων μέσων ενημέρωσης των καταναλωτών, ώστε να δύναται η απόφαση που τα διατάσσει να εκτελεστεί, δεν είναι νόμιμο, διότι η ενημέρωση των συμβαλλομένων της εναγομένης περί της μη ισχύος των τυχόν κριθέντων ως καταχρηστικών γενικών όρων συναλλαγών δεν αποτελεί επανόρθωση με την έννοια του α. 10 παρ. 9 περ. α' εδ. Γ' ν. 2251/94, ούτε μπορεί να εφαρμοστεί εν προκειμένω το άρθρο 59 εδ. β' ΑΚ, αφού η επιδίκαση χρηματικής ικανοποίησης λόγω ηθικής βλάβης (α. 10 παρ. 9 ν. 2251/94) έχει μόνο κυρωτικό χαρακτήρα (αστική ποινή) και δε μπορεί να εφαρμοστεί για το λόγο αυτό συμπληρωματικά καμιά διάταξη του ΑΚ περί ηθικής βλάβης

[...]

Κατ' ακολουθίαν όλων των ανωτέρω πρέπει να γίνει εν μέρει δεκτή η αγωγή, καθώς και η πρόσθετη παρέμβαση ως βάσιμες και κατ' ουσίαν και να απαγορευθεί στην εναγόμενη η διατύπωση και χρήση όσων γενικών όρων συναλλαγών κρίθηκαν στο αιτιολογικό της παρούσας ως καταχρηστικοί και άρα άκυροι, ως και η ως αντισυμβατική και παράνομη κριθείσα πρακτική της, κατά τα ειδικότερα εκτιθέμενα στο διατακτικό, να απειληθεί κατά της εναγομένης χρηματική ποινή ως 1.000.000 δρχ. για κάθε παράβαση των ως άνω, να αναγνωριστεί ότι η εναγόμενη οφείλει στην ενάγουσα το ποσόν των 150.000.000 δρχ. ως χρηματική ικανοποίηση ηθικής βλάβης και να επιβληθεί μέρος της δικαστικής δαπάνης της ενάγουσας, καθώς και της προσθέτως παρεμβαίνουσας σε βάρος της εναγομένης (178 ΚΠολΔ) κατά τα ειδικότερα εκτιθέμενα στο διατακτικό.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ

Δικάζοντας κατ' αντιμωλία των διαδίκων

Απορρίπτει ό,τι κρίθηκε απορριπτέο

Δέχεται εν μέρει την αγωγή και την πρόσθετη παρέμβαση

Απαγορεύει στην εναγόμενη να διατυπώνει και να χρησιμοποιεί στις συναλλαγές της με καταναλωτές και στα πλαίσια συμβάσεων καταθέσεως γενικό όρο που της χορηγεί δικαίωμα να επιβάλλει κατά την κρίση της οποτεδήποτε έξοδα κίνησης σε κάθε λογαριασμό για την περίπτωση που δεν παρουσιάζει υπόλοιπα ανώτερα από το κατώτατο όριο που θα καθορίζει κάθε φορά η ίδια για το αντίστοιχο είδος λογαριασμού.

Απαγορεύει στην εναγομένη να επιβάλλει σε όλους τους λογαριασμούς καταθέσεων, που διατηρούν καταθέτες σ' αυτή, ή θα συνάψουν στο μέλλον, μηνιαία έξοδα κίνησης 5.000 δρχ. σε κάθε λογαριασμό καταθέσεως, του οποίου το μέσο μηνιαίο υπόλοιπο από τη συνολική τραπεζική σχέση βρίσκεται κάτω από το ποσόν των 500.000 δραχμών.

Απαγορεύει στην εναγόμενη να διατυπώνει και να χρησιμοποιεί στις συναλλαγές της με καταναλωτές και στα πλαίσια συμβάσεων χορήγησης σ' αυτούς πιστωτικών καρτών C VISA και C MASTER - CARD γενικούς όρους με το ακόλουθο περιεχόμενο

i) όρο που να προβλέπει ότι ο κάτοχος δεν έχει το δικαίωμα να προβάλλει κατά της Τράπεζας ενστάσεις και αξιώσεις που τυχόν θα έχει έναντι των επιχειρήσεων

ii) όρο που να προβλέπει ότι αν μέσα σε είκοσι (20) μέρες από τη λήψη του Μηνιαίου Λογαριασμού (ή και άλλης ειδοποίησης οποτεδήποτε, για την πληρωμή οφειλής σχετικής με την κάρτα) ο κάτοχος ή ο συνοφειλέτης δεν αμφισβητήσει το σύνολο του ποσού και δεν προτείνει τις βάσιμες αντιρρήσεις του λογίζεται ότι αποδέχτηκε όλες τις εγγραφές που έγιναν καθώς και το χρεωστικό του υπόλοιπο και δεν έχει πλέον το δικαίωμα να το αμφισβητήσει

iii) Όρο που να προβλέπει ότι αν ο κάτοχος καθυστερήσει την πληρωμή της ελάχιστης καταβολής ή του ποσού που αναφέρεται ως άμεσα πληρωτέο Τεσσάρων Μηνιαίων Λογαριασμών καθίσταται ληξιπρόθεσμο και απαιτητό αυτοδίκαια στο σύνολό του και το υπόλοιπο του οφειλομένου ποσού και επιβαρύνεται με τόκους υπερημερίας.

iv) Όρο που να προβλέπει ότι η ετήσια συνδρομή με την οποία επιβαρύνεται ο κάτοχος για τη χορήγηση της κάρτας υπόκειται σε αναπροσαρμογές εκ μέρους της Τράπεζας

v) Όρο που να προβλέπει ότι η προμήθεια ανάληψης μετρητών ανέρχεται στο 3% επί του ποσού της ανάληψης με ελάχιστο ποσό προμήθειας τις 500 δρχ.

vi) Όρο που να προβλέπει ότι σε περίπτωση υπέρβασης του ανώτατου μηνιαίου ορίου συναλλαγών, το οποίο καθορίζεται από την Τράπεζα, ο λογαριασμός του κατόχου επιβαρύνεται με 5% εφάπαξ επί του ποσού της κάθε μιας υπέρβασης

vii) Όρο που να προβλέπει ότι ο συμβατικός τόκος με τον οποίο θα χρεώνεται ο λογαριασμός του κατόχου στις περιπτώσεις τμηματικών εξοφλήσεων (καταβολών σε δόσεις) μπορεί να μεταβάλλεται από την Τράπεζα, η δε τροποποίηση θα ισχύει από την ημερομηνία έκδοσης του

Μηνιαίου Λογαριασμού

viii) Όρο που να προβλέπει ότι η οφειλή από συναλλαγή σε οποιαδήποτε χώρα εκτός Ελλάδος θα επιβαρύνεται με 1,5% (για έξοδα επεξεργασίας των συναλλαγών).

ix) Όρο που να προβλέπει ότι η Τράπεζα έχει δικαίωμα να καταγγέλλει οποτεδήποτε, χωρίς προειδοποίηση ή αιτιολόγηση τη σύμβαση πίστωσης με τον κάτοχο, (ή και να απαγορεύσει οποιαδήποτε χρήση της κάρτας), καθώς και να τροποποιεί μονομερώς οποιοδήποτε όρο της σύμβασης.

Απειλεί κατά της εναγομένης χρηματική ποινή ύψους ενός εκατομμυρίου (1.000.000) δραχμών για κάθε παράβαση των ως άνω.

Αναγνωρίζει ότι η εναγόμενη υποχρεούται να καταβάλει στην ενάγουσα ως χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης το ποσόν των εκατόν πενήντα εκατομμυρίων (150.000.000) δραχμών.

Καταδικάζει την εναγόμενη να καταβάλει μέρος της δικαστικής δαπάνης της ενάγουσας, καθώς και της προσθέτως παρεμβαίνουσας, το ύψος του οποίου ορίζει σε πενήντα χιλιάδες (50.000) δραχμές.

Κρίθηκε και αποφασίσθηκε στην Αθήνα στις 6 Μαΐου 1998

Διαφορές από εργασιακές πρακτικές.

223/1993ΑΠ

Αγροτική Τράπεζα της Ελλάδος. Η προαγωγή υποδιευθυντή σε διευθυντή γίνεται κατ' απόλυτη εκλογή με απόφαση του ΔΣ ύστερα από πρόταση του Διοικητική της Τράπεζας. Προσόντα του επιλεγέντος, τυπικά και ουσιαστικά. Η κρίση του ΔΣ ελέγχεται για κατάχρηση δικαιώματος σύμφωνα με το άρθρο 281 του ΑΚ. Δεν είναι αόριστη η σχετική αγωγή αν δεν αναφέρεται ότι ο ενάγων υπερείχε και όσων τυχόν παραλείφθηκαν κατά τις προαγωγές, αρκεί να αναφέρονται οι προαχθέντες και τα προσόντα αυτών.

ΠΗΓΕΣ: ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ, ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ, ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΙΣ INTERNET

Marcelo G. Cruz (John Wiley & Sons, LTD, January 2002), Modeling Measuring and Hedging Operational Risk.

Basel Committee on Banking Supervision (January 2001), Consultative Document, Overview of The New Basel Capital Accord.

Basel Committee on Banking Supervision (December 2001), Sound Practices for the Management and Supervision of Operational Risk.

Basel Committee on Banking Supervision (July 2002), Sound Practices for the Management and Supervision of Operational Risk.

Basel Committee on Banking Supervision (December 2001), Working Paper on the Regulatory Treatment of Operational Risk.

Global Association of Risk Professionals (October 2001), Solutions for Managing Operational Risk.

Γιάννη Σ. Κωστόπουλου (Δελτίο Ένωσης Ελληνικών Τραπεζών, αρ. 25-26, Β΄ - Γ΄ Τρίμηνο 2001), Πρόκληση και Προοπτικές της Εποπείας του Χρηματοοικονομικού Τομέα.

Χρήστου Βλ. Γκόρτσου (Δελτίο Ένωσης Ελληνικών Τραπεζών, αρ. 25-26, Β΄ - Γ΄ Τρίμηνο 2001), Συνολική Θεώρηση του Ισχύοντος Πλαισίου Εποπείας της Κεφαλαιακής Επάρκειας και η Επερχόμενη Αναθεώρησή του.

Μιχάλη Οράτη (Δελτίο Ένωσης Ελληνικών Τραπεζών, αρ. 25-26, Β΄ - Γ΄ Τρίμηνο 2001), Κεφαλαιακές Απαιτήσεις και Διαχείριση Κινδύνων.

Αντώνιου Δραγγιώτη (Δελτίο Ένωσης Ελληνικών Τραπεζών, αρ. 25-26, Β΄ - Γ΄ Τρίμηνο 2001), Οι Κεφαλαιακές Απαιτήσεις Έναντι του Λειτουργικού Κινδύνου Σύμφωνα με το Νέο Πλαίσιο της Επιτροπής Βασιλείας.

Αθ. Ν. Χριστοδουλόπουλου (Δελτίο Ένωσης Ελληνικών Τραπεζών, αρ. 25-26, Β΄ - Γ΄ Τρίμηνο 2001), Τράπεζες και Ηλεκτρονικό Εμπόριο.

Λεωνίδα Ν. Γεωργακόπουλου – Χρήστου Σπ. Χρυσάνθη (Νομική Βιβλιοθήκη, Έκδοση 2001) Τραπεζική Νομοθεσία, Τόμος 1^{ος} & 2^{ος} .

Bank for International Settlements, <http://www.bis.org/>.

Ένωση Ελληνικών Τραπεζών, <http://www.hba.gr>

<http://lawdb.intrasoftnet.com>

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ:

ΙΔΡΥΣΗ ΚΑΙ ΣΥΝΘΕΣΗ - ΝΟΜΙΚΗ ΜΟΡΦΗ, ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΚΑΙ ΕΡΓΟ.

1. Η ίδρυση και η σύνθεση της Επιτροπής της Βασιλείας.

Η Επιτροπή της Βασιλείας για την Τραπεζική Εποπτεία (Basle Committee on Banking Supervision, στη συνέχεια η "Επιτροπή της Βασιλείας") συστάθηκε το 1974 από τους διοικητές των κεντρικών τραπεζών των κρατών-μελών της «Ομάδας των 10» (Group of Ten, γνωστής με το ακρωνύμιο "G-10"). Μέλη της είναι οι κεντρικές τράπεζες και οι λοιπές τραπεζικές εποπτικές αρχές από τα κράτη-μέλη του G-10, την Ελβετία, το Λουξεμβούργο και (από το 2001) την Ισπανία..

Για την επίτευξη του έργου της, η Επιτροπή της Βασιλείας, υποστηρίζεται από διάφορες επιτροπές και ομάδες εργασίας, όπως το Capital Group, το Risk Management Group, το Working Group on Cross-Border Banking και άλλες.

2. Η νομική φύση, η αποστολή και το έργο της Επιτροπής της Βασιλείας.

Η Επιτροπή της Βασιλείας δεν είναι διεθνής διακυβερνητικός οργανισμός αλλά μια *de facto* οργάνωση χωρίς νομική προσωπικότητα που λειτουργεί στο πλαίσιο της Τράπεζας Διεθνών Διακανονισμών (η οποία της παρέχει και γραμματειακή υποστήριξη). Δεν είναι ούτε εποπτική αρχή, καθώς δεν έχει την αρμοδιότητα να ασκεί προληπτική εποπτεία στις τράπεζες που είναι εγκατεστημένες στην επικράτεια των κρατών που εκπροσωπούνται σ' αυτήν. Επισημαίνεται σχετικά ότι σύμφωνα με το ισχύον διεθνές οικονομικό δίκαιο (περιλαμβανομένου και του κοινοτικού) σε κανένα διεθνή οργανισμό ή υπερεθνικό όργανο δεν έχει εκχωρηθεί μέχρι σήμερα εξουσία της λειτουργίας ως διεθνούς εποπτικής αρχής των Τραπεζών.

Η αποστολή της Επιτροπής Βασιλείας συνίσταται στη διατύπωση εποπτικών προτύπων και κατευθυντήριων αρχών και στην έκδοση συστάσεων καλής πρακτικής. Οι κανόνες που περιέχονται στα πρότυπα, τις κατευθυντήριες αρχές και τις συστάσεις που διατυπώνει και εκδίδει δεν δεσμεύουν νομικά τις αρχές που συμμετέχουν στη σύνθεση της. Βρισκόμαστε δηλαδή στο πεδίο του ήπιου διεθνούς δικαίου (soft law).

Είναι, πάντως, αξιοσημείωτο ότι, η επιρροή του έργου της είναι σημαντική και εκτός του κύκλου των αρχών που συμμετέχουν στη σύνθεση της.

Βασικός άξονας δραστηριότητας της Επιτροπής είναι η διασφάλιση της σταθερότητας του διεθνούς τραπεζικού συστήματος ενώ το σύνολο σχεδόν του έργου της, όπως αυτό αποτυπώνεται στις εκθέσεις που έχει εκδώσει από το 1974 μέχρι σήμερα, μπορεί να ενταχθεί σε πέντε ενότητες:

- τη διασυνοριακή συνεργασία των τραπεζικών εποπτικών αρχών είτε με άλλες τραπεζικές αρχές είτε με αρχές που εποπτεύουν επιχειρήσεις παροχής επενδυτικών υπηρεσιών,
- τις μεθόδους προληπτικής εποπτείας και ελέγχου των τραπεζών (κεφαλαιακή επάρκεια, διαχείριση κινδύνων, εσωτερικός και εξωτερικός έλεγχος Τραπεζών),

- τις υποχρεώσεις των τραπεζών για παροχή πληροφοριών στις εποπτικές τους αρχές και στο επενδυτικό κοινό (υποβολή στοιχείων στις εποπτικές αρχές, διαφάνεια συναλλαγών – εταιρική διακυβέρνηση),
- τη λογιστική απεικόνιση των τραπεζικών συναλλαγών, και
- την προληπτική εποπτεία των συνθετών χρηματοπιστωτικών ομίλων (financial conglomerates).